

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

**Studijní obor
(kombinace):** Penitenciární péče

PACHATELÉ DOMÁCÍHO NÁSILÍ
OFFENDERS OF DOMESTIC VIOLENCE

Bakalářská práce: 09-FP-KSS- 4068

Autor:

Iva SOUČKOVÁ (ŠTEKROVÁ)

Podpis:

Adresa:

Klihová stezka 66

460 15, Liberec 16

Vedoucí práce: Mgr. Jana Pittnerová

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
80	15	1	15	21	1

V Liberci dne: 15.04.2010

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Iva Sosočková
adresa: Křižová stezka 66, 460 15 Liberec 16
studijní obor (kombinace): Penitenciární péče
Název BP: **Pachatelé domácího násilí**
Název BP v angličtině: **Offenders of Domestic Violence**
Vedoucí práce: Mgr. Jana Pittnerová
Konzultant:
Termín odevzdání: 15. 4. 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručná, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Dekánatě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 20. 3. 2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): Iva Sosočková

Datum: 25.03.2009

Podpis:

Název BP: PACHATELÉ DOMÁČÍHO NÁSILÍ

Vedoucí práce: Mgr. Jana Pittnerová Podpis: *Jana Pittnerová*

Cíl: Přiblížit chování a profil pachatelů domácího násilí ve Vazební věznici Liberec.

Požadavky: Analýza chování pachatelů domácího násilí, formulace teoretických východisek pro zjištění dané problematiky, vymezení a příprava průzkumu s časovým harmonogramem sběru dat a informací. Stanovení zjištěných závěrů a formulace opatření.

Metody: Analýza sekundárních zdrojů, dotazování, statistické metody.

Literatura: ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Moderní psychologie pro právníky. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.
ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.
PRAŠKO, Jan. Úzkostné poruchy, diagnostika a léčba. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-997-6.
ŠVINGALOVÁ, Dana. Psychologie osobnosti. Liberec: TU v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-043-4.
ZÁHORSKÁ, Jana. Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-236-2.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 15. 04. 2010.

Iva Součková

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Janě Pittnerové, vedoucí mé bakalářské práce za trpělivost, cenné rady, konstruktivní připomínky a pomoc při tvorbě.

Resumé:

Bakalářská práce se zabývá problematikou pachatelů domácího násilí. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je věnována odborným pojmům z pohledu různých odborníků, přibližuje fenomén domácího násilí včetně charakteristiky jeho pachatelů. Práce se dále zabývá úkoly a cíli Vězeňské služby České republiky, která se dostává do přímého kontaktu s pachateli domácího násilí.

Praktická část je věnována průzkumovému šetření metodou nestandardizovaného dotazníku, který je předkládán osobám ve výkonu trestu odnětí svobody Vazební věznice Liberec. Předmětem této části je analyzovat chování pachatelů domácího násilí a vyhodnotit odpovědnost za násilné chování a trestnou činnost jiného charakteru. V závěru práce jsou formulována doporučení, která vyplývají ze získaných informací dané problematiky.

Klíčová slova: agrese, domácí násilí, oběť, odpovědnost, pachatel, terapie, trestný čin, týrání, vězení.

Summary:

Bachelor thesis deals with perpetrators of domestic violence. The study is divided into theoretical and practical part. The theoretical part is devoted to specialized terms from the perspective of various experts, brings the phenomenon of domestic violence, including the characteristics of its perpetrators. The study deals with the task and objectives of the Prison Service of the Czech Republic, which gets into direct contact with perpetrators of domestic violence.

The practical part is devoted to the examiner unusual questionnaire survey method, which is presented to persons serving a prison sentence in Remand Prison in Liberec. The subject of this section is to analyze the behavior of perpetrators of domestic violence and assess responsibility for violent behavior and criminal activities of another nature. At the end of the study are formulated recommendations obtained of the issue.

Keywords: aggression, domestic violence, sacrifice, responsibility, offender treatment, crime, torture, prison.

Resümee:

Die Bachelorarbeit beschäftigt sich mit der Problematik der Heimgewalt. Die Arbeit ist in den praktischen und theoretischen Teil geteilt. Der theoretische Teil ist den Fachbegriffen geschenkt aus dem Sicht von verschiedenen Fachmännern, nähert uns das Phänomen der Heimgewalt einschliesslich der Charakteristik des Täters. Weiter beschäftigt sich dieser Teil den Aufgaben und Zielen des tschechischen Gefängnisdienstes, der in direktem Kontakt mit den Täter der Heimgewalt kommt.

Der praktische Teil wird der statistischen Aufklären mit der Methode des hochwertigen Fragebogens geschenkt, der den Personen unter Gefängnisstrafe in dem Gefängnis in Liberec vorgelegen wird. Grundsätzlich beschäftigt sich dieser Teil mit der Verhaltensanalyse der Tätern und dem Auswerten der Verantwortlichkeit für die Gewaltverhalten und der Straftätigkeit anderen Arten. Am Ende der Arbeit sind die Empfehlungen erwähnt, die aus den erworbenen Informationen der jeweiligen Problematik folgen.

Stichworte: die Aggression, die Heimgewalt, das Opfer, die Verantwortlichkeit , der Täter, die Therapie, die Straftat, der Drill, das Gefängnis

Obsah

Seznam tabulek	11
Seznam grafů	12
Úvod	15
1 Násilné a agresivní chování	16
1.1 Násilí.....	16
1.2 Agrese a agresivita.....	16
1.4 Domácí násilí dle autorů.....	18
1.4.1 Historické pojetí domácího násilí v rodině.....	19
1.4.2 Mýty a skutečnosti domácího násilí	20
1.4.3 Postoj společnosti k domácímu násilí.....	21
1.4.4 Reprezentativní výzkum domácího násilí.....	22
2 Problematika domácího násilí	25
2.1 Druhy domácího násilí	25
2.2 Formy násilného jednání	26
2.3 Charakteristické znaky domácího násilí.....	29
2.3.1 Opakovanost	30
2.3.2 Postupný nárůst intenzity.....	30
2.3.3 Jasně role	30
2.3.4 Soukromí jako místo činu.....	30
2.4 Fáze domácího násilí	31
2.4.1 Stupňování napětí	31
2.4.2 Exploze	31
2.4.3 Usmíření	32
2.5 Příčiny vzniku domácího násilí	32
3 Teorie domácího násilí	35
3.1 Jednofaktorové teorie	35
3.2 Multifaktorové teorie.....	35
4 Pachatel domácího násilí	37
4.1 Osobnost pachatele domácího násilí.....	37
4.2. Typologie násilníků	38
5 Kriminální jednání a penitenciární působení	41
5.1 Vězeňská služba České republiky	41
5.2 Legislativa	42
5.3 Vazební věznice Liberec	43
5.3.1 Uspořádání a kapacita zařízení.....	44
6 Specializované oddělení pro odsouzené ve VTOS	45

6.1 Podmínky zařazení	45
6.2 Terapeutický program	46
6.3 Vyhodnocení činnosti Specializovaného oddělení	47
7 Empirické šetření.....	48
7.1 Cíl práce.....	48
7.2 Stanovené předpoklady.....	48
7.3 Použité metody	48
7.3.1 Nestandardizovaný dotazník.....	49
7.3.2.Rozhovor	49
7.3.3. Analýza sekundárních zdrojů a studium dokumentace	49
7.4 Charakteristika zkoumaného souboru	49
7.5 Postup a technika průzkumového šetření	50
8 Vyhodnocení dotazníkového šetření	51
8.1 Vyhodnocení identifikačních údajů respondentů nestandardizovaným dotazníkem	51
8.2 Prezentace analýzy výsledků šetření zjištěných nestandardizovaným dotazníkem – otázky zaměřené na agresi a násilí	55
9 Vyhodnocení předpokladů.....	69
10 Závěr	70
11 Závěrečná doporučení.....	72
12 Seznam literatury	74
13 Seznam příloh	76
13.1 Přílohy	77

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Věk respondentů	51
Tabulka č. 2 Dosažené vzdělání	52
Tabulka č. 3 Rodinný stav respondentů	54
Tabulka č. 4 Pohlaví respondentů.....	55
Tabulka č. 5 Zájem o publikaci	56
Tabulka č. 6 Pocit odpovědnosti za své jednání.....	57
Tabulka č. 7 Změna jednání	58
Tabulka č. 8 Setkání s kampaní na zastavení domácího násilí.....	59
Tabulka č. 9 Souhlas s terapeutickým programem.....	60
Tabulka č. 10 Byl jste někdy trestán	61
Tabulka č. 11 Trestné činy v minulosti	62
Tabulka č. 12 Forma domácího násilí	63
Tabulka č. 13 Násilí s narůstající intenzitou.....	64
Tabulka č. 14 Doba trvání násilí.....	65
Tabulka č.15 Materiální zajištění	67

Seznam grafů

Graf č.1 Věk respondentů.....	52
Graf č.2 Dosažené vzdělání.....	53
Graf č.3 rodinný stav respondentů.....	54
Graf č. 4. Pohlaví respondentů	55
Graf č. 5. Zájem o publikaci	56
Graf č. 6. Pocit odpovědnosti za své jednání.....	57
Graf č. 7. Změna jednání	58
Graf č. 8. Setkání s kampaní na zastavení domácího násilí.....	59
Graf č. 9. Souhlas s terapeutickým programem.....	60
Graf č. 10. Byl jste někdy trestán	61
Graf č. 11. Trestné činy v minulosti	62
Graf č. 12. Forma domácího násilí	63
Graf č. 13. Násilí s narůstající intenzitou	65
Graf č. 14. Doba trvání násilí	66
Graf č. 15. Materiální zajištění	67

Seznam zkratk a symbolů

aj.	a jiné
apod.	a podobně
a.s.	akciová společnost
atd.	a tak dále
BKB	Bílý kruh bezpečí
č.	číslo
ČR	Česká republika
F60-F61	diagnostická kritéria poruchy osobnosti a chování
genmjr.	Generálmajor
GREPP	Preventivní program pro pachatele násilné trestné činnosti
http	hypertext transfer protokol
ISBN	International Standard Book Number, Mezinárodní standardní číslo knihy
JUDr.	Doktor práv
kol.	kolektiv
MKN	mezinárodní klasifikace nemocí
Nakl.	Nakladatelství
Např.	například
OSN	Organizace spojených národů
P1:	Předpoklad 1
P2:	Předpoklad 2
PhDr.	Doktor filosofie
popř.	popřípadě
PM ČR	Philip Morris Česká republika
roč.	ročník
s.	strana
Sb.	Sbírka
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
STEM	Středisko empirických výzkumů
TČ	trestný čin
tj.	tak jinak
TUL	Technická Univerzita Liberec
tzv.	takzvané

tzn.	tak značeno
USA	Spojené státy americké
VTOS	Výkon trestu a odnětí svobody
vyd.	vydání
www	webové stránky, world wide web
%	procento
§	paragraf

Úvod

Bakalářská práce se věnuje problematice pachatelů domácího násilí, o kterém se veřejnost ve valné většině domnívá, že je to soukromá věc, dokonce intimní záležitost, kterou si lidé musí vyřešit sami bez účasti ostatních. O domácím násilí se těžko hovoří, mnozí nechápou, jak k němu, v dnešní moderní době, může vůbec v rodinách docházet. Přesto existuje a zaslouží si stejnou pozornost stejně jako jiné negativní problémy naší doby.

Pracuji u Vězeňské služby České republiky a snažím se v bakalářské práci poukázat také na roli této složky v systému boje proti tomuto druhu násilí. Domnívám se, že Vězeňské službě České republiky patří v tomto systému jedna z klíčových rolí. Tím, že se ve většině případů dostává do kontaktu s pachatelem a případnými svědky, je určitým způsobem zmocněna ke kontrole a zamezení tohoto sociálně nepřijatelného jednání. Několikrát jsem se setkala s případy domácího násilí, kde byli trestně stíháni pachatelé domácího násilí, ale bohužel i s takovými případy, kde domácí násilí vyvrcholilo nejhorším způsobem.

Předkládaná práce je členěna tradičně na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část vysvětluje pojem domácího násilí z pohledu různých odborníků, organizací i občanských sdružení. Vysvětluje různé mýty a postoje veřejnosti k dané problematice. Postupně tak přibližuje fenomén domácího násilí, včetně charakteristiky jeho pachatelů. Další kapitoly jsou věnovány úkolům a cílům Vězeňské služby, která se dostává do přímého kontaktu s pachateli násilí.

Praktická část bakalářské práce na základě provedeného šetření, které bude vykonáno ve Vazební věznici Liberec, zanalyzuje a vyhodnotí získané informace vzhledem ke stanoveným předpokladům o pachatelích domácího násilí. Domníváme se, že více jak 60% pachatelů domácího násilí, toho času ve věznici nebo ve vazbě, odmítá nést odpovědnost za svoje chování a následky násilí podceňují. Současně si myslíme, že více jak 80% pachatelů domácího násilí, toho času ve věznici nebo ve vazbě, nemá sklon k další trestné činnosti jiného charakteru.

Cílem bakalářské práce není zpracovat dané téma vyčerpávajícím způsobem, ale zaměřit pozornost na samotné pachatele domácího násilí, přiblížit jejich charakteristiku a odhalit, zda jsou si vědomi vážnosti jejich trestné činnosti, za kterou si odpykávají trest odnětí svobody.

1 Násilné a agresivní chování

Setkávání se s různými formami násilí a agresivity je téměř každodenní záležitostí pro sociální pracovníky, psychology, terapeutů a zejména pro policisty, kteří jsou v přímém výkonu služby. Proto je důležité zamyslet se nad pojmem násilí, agrese, agresivita, moc a po té teprve nad tím, co je domácí násilí. Jedná se o pojmy, které mají různou podobu a formu, každý člověk je s nimi občas v praktickém životě konfrontován a každý se s nimi dokáže i jinak vypořádat.

1.1 Násilí

Násilí je chování, které je namířeno proti druhému a způsobuje mu škodu, respektive bolest.

„Pokud jde o jednotlivce, může být samoučelné – násilným chováním jen zkouší reakce napadaného. Násilí může být odplatou za nežádoucí chování a může mít i konkrétní cíl, vynutit určité chování. Vyskytuje se jako projev mocenských ambicí i reálné moci, a to jak mezi jednotlivci, tak mezi skupinami.“ (Matoušek, 2003, s. 118).

Násilí může být institucionalizované (například v podobě věznic, koncentračních táborů), kdy dochází k určitému prostorovému omezení osob, omezení soukromí, příležitosti ke kontaktu s rodinou nebo jinými lidmi, omezení možnosti svobodné volby. Je tak činěno na základě určitých závazných a platných předpisů a norem (Matoušek, 2003, s. 118).

Lze mluvit i o strukturálním násilí, které je označováno jako „násilí přímo zabudované do společenského systému, které má neosobní povahu. Pojem je v tomto významu užíván i na různé formy znevýhodňování (například skupiny prosazující práva žen, označující fakt, že muži jsou za stejnou práci lépe placeni než ženy), jako systémové násilí.“ (Matoušek, 2003, s. 118).

1.2 Agrese a agresivita

Před následujícím výkladem problému domácího násilí je třeba si ujasnit základní pojmy, které se tohoto jevu týkají. Jedná se především o agresi, agresivitu, která se dotýká psychologie, sociologie, historie, práva, pedagogiky a například i politiky.

Petrusek, 1996, s. 14, definuje agresi podle sociologického slovníku následovně: „v sociologickém a sociologicky psychologickém smyslu je agrese chování, které vědomě a záměrně poškozují druhého, ubližuje mu, způsobuje mu utrpení, omezuje ho a násilně mu brání ve výkonu činností, které chce vykonávat.“ Naopak Hartl, 1994, s. 7,

v psychologickém slovníku agresi popisuje takto: „nepřátelství, útočnost či výbojnost v jednání vůči určitému objektu, útok na překážku (osoba, předmět) na cestě k uspokojení potřeby.“ Z výše uvedených citací vyplývá, že agrese násilně omezuje svobodu a poškozují jiné osoby nebo věci.

Pojem agresivita pochází z latinského **agresion** – výpad, útok. Je zde již od nepaměti, veškeré živé organismy na této planetě se chovají agresivně vůči svému okolí. Jedná se o přirozený jev, jistý obranný mechanismus každého živého tvora.

V psychologii osobnosti dle Švingalové, 2006, s. 32, „agresivita představuje určitou pohotovost (tendenci, sklon) k agresivnímu jednání, vyjadřuje vnitřní dispozici neboli osobnostní vlastnost, kterou zpravidla chápeme jako relativně stálou a hůře ovlivnitelnou charakteristiku osobnosti. Emocionální doprovod agresivního chování může mít škálu od neutrálních pocitů (lhostejnost) přes pocit uspokojení až k variantě sadistického zaměření.“ Agresivní chování je velmi pestré a zahrnuje celou škálu nevinných, ale i vysoce společensky nebezpečných činů, od slovního, „nevinného“ špičkování, přes nadávky a výhrůžky, agresi proti předmětům, až po fyzické násilí vůči osobám.

Míra agresivity je zcela individuální, závisí na vnitřních, vrozených dispozicích, pohlaví a je také podmíněna vnějšími vlivy - výchovou, prostředím, celkovým stylem života lidí v nejbližším okolí a zejména sociálním učením. Četnost agresivity a násilných činů má bohužel stoupající tendenci a věková hranice se neustále zvyšuje. (Švingalová, 2006, s. 32).

1.3 Moc

„Moc lze spatřovat jako uplatnění přímého vlivu na chování lidí, případně na jejich přesvědčení. Potenciální moc je schopnost takový vliv vykonávat, aktuální moc je uplatňování tohoto vlivu. Ten kdo moc uplatňuje, si to nemusí uvědomovat, stejně jako ten, kdo je k něčemu nucen. V sociální práci může moc vůči klientovi uplatňovat profesionál i dobrovolník, ale také klient vůči pracovníkovi. Některé postupy sociální práce si kladou za cíl zvýšit moc, kterou klient může uplatnit vůči osobám a institucím.“ (Matoušek, 2003, s. 113).

V některých případech může i musí použít moc příslušník Policie České republiky i příslušník Vězeňské služby České republiky v rámci plnění svých služebních úkolů, což znamená uplatnění moci pouze v souladu se zákonem a v nezbytně nutné míře.

1.4 Domácí násilí dle autorů

Domácí násilí je fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti. Násilné chování může vznikat mezi dospělými, zahrnuje i špatné zacházení s dětmi nebo se seniory.

Přesná definice zákonného ustanovení **domácí násilí v České republice** v současné době neexistuje. Při výkladu termínu se obvykle vychází z obecných definic násilí, kterými podle Voňkové, Huňkové, 2004, s. 11 zpravidla rozumíme „tělesné útoky, pohrůžky obdobným násilím, nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním, nebo zlém nakládání psychickém zdraví,“ přičemž hlavním cílem je oběti ublížit, poranit ji nebo zabít. Základním rysem domácího násilí však zůstává, že se jedná o agresi mezi lidmi v rodině nebo lidmi, mezi nimiž existují dlouhodobá vzájemná pouta.

Čírtková, 2008, s. 9 uvádí, „že domácí násilí již není synonymem pro partnerovo (mužovo) týrání ženy, ale je definováno jako opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující násilí fyzického, psychického, sexuálního, sociálního a ekonomického rázu, které vytváří jednoznačně asymetrický vztah a vede ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu.“

V literatuře i v odborných textech se o domácím násilí zmiňuje mnoho významných autorů, kteří se na tuto problematiku zaměřují. Pro názornost zde uvádím několik definic tak, jak je prezentují různí autoři, organizace a občanská sdružení, která se specializují na pomoc obětem domácího násilí a prevenci násilí:

Voňková, Huňková, 2004, s. 16 dále uvádí, že „do podvědomí odborné veřejnosti mohla proniknout rezoluce o potírání domácího násilí přijatá v roce 1985 na VII. Kongresu OSN o prevenci kriminality a zacházení s pachateli v Miláně a Doporučení výboru ministrů Rady Evropy R85 (4) o násilí v rodině. Doporučení definuje domácí násilí, odsuzuje ho, nabízí modelové postupy prevence a pomoci obětem. V otázce kriminalizace je Doporučení zdrženlivé a nechává na členských státech, zda jeho postih začlení do právního řádu.“

Deklarace OSN o odstranění násilí páchaného na ženách považuje za násilí „každý projev rodově podmíněného násilí, který má nebo by mohl mít za následek tělesnou, sexuální, nebo duševní újmu, nebo utrpení žen, včetně hrozby takovými činy, zastrasování a úmyslné omezování osobní svobody, a to jak ve veřejném, tak soukromém životě“ (Voňková, Huňková, 2004, s. 16).

Například německá psycholožka Buskotte, 2008, s. 42 zabývající se problémem násilí uvádí ve své knize definici tohoto jevu: „Pod pojmem domácí násilí se většinou rozumí

opakované a stupňující se násilí fyzické, psychické či sexuální povahy mezi manželi nebo partnery. Problém domácího násilí však lze pojmut v jeho širším významu jako rodinné násilí. Násilí v rodině totiž může mít různé konkrétní podoby, od týrání a zanedbávání dětí přes trýznění seniorů až po zmíněné psychické a fyzické násilí mezi mužem a ženou.“

Posláním občanského sdružení „Bílý kruh bezpečí“ (dále jen BKB), je pomoc obětem trestné činnosti. V síti poraden poskytují bezprostřední, bezplatnou, odbornou a diskrétní pomoc obětem. K charakteristickým a klíčovým znakům domácího násilí patří opakování a dlouhodobost, eskalace útoků, jasné rozdělení rolí a neveřejnost. Aby skutek byl domácím násilím, musí být naplněny všechny tyto čtyři znaky. Sdružení definuje domácí násilí na webových stránkách BKB <http://www.bkb.cz/index.php> takto:

„Domácí násilí je fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi intimními partnery, tj. manžely, druhy apod., ke kterému dochází v soukromí, tedy mimo kontrolu veřejnosti, intenzita násilných incidentů se zpravidla stupňuje a u oběti vede ke ztrátě schopnosti včas zastavit násilné incidenty, efektivně vyřešit narušený vztah (širší pojetí násilí v rodině zahrnuje také násilí páchané na dětech a násilí páchané na seniorech).“

1.4.1 Historické pojetí domácího násilí v rodině

Existence domácího násilí byla vnímána jako hluboce soukromá záležitost po celá staletí. Role ženy byla v různých kulturách značně rozdílná. V návaznosti na kultury jednotlivých kmenů, komunit, státních zřízení a jiných vyšších celků sdružujících se v daných společnostech, byla žena vždy v daleko těžší pozici než muž, neboť nebyla většinou obdařena možností rozhodovat o sobě a svých dětech. V téměř patriarchální společnosti (nejen v období středověku) se stala majetkem, otrokem, služkou, podřízenou otci, poté manželovi. Pozice ženy s rostoucí mírou vzdělanosti a vývojem jednotlivých kultur se stále zesilovala. V současné době je snaha o rovnoprávnost žen s muži ve všech oblastech např. v oblasti kultury, ekonomiky, vzdělání, politiky, vědy atd.

Z historického hlediska značnou roli měla a má církev. Conwayová, 2007, s. 68 uvádí, že „v křesťanském svatebním obřadu stojí slova „v dobrém i ve zlém“. Náboženské kruhy nebo velmi konzervativní rodiče si je vykládají tak, že žena má setrvat v manželství i přes násilí. Jinak by porušila svou slavnostní přísahu. I sama žena může mít takové zásady a ocitne se v situaci, kdy nemůže vyhrát. Díky své silné víře dokáže utrpení snášet. Nedokáže se smířit s představou, že by mohla ztratit uznání svého Boha a představitelů církve. Bylo by to pro ni horší než přetrvávající násilí.“ I tímto způsobem lze nahlížet na danou problematiku žen – obětí domácího násilí.

Fenomén násilí, páchaném na ženách, nebyl za první republiky ani v období kapitalismu či socialismu nijak zmiňován. Zlom přišel až na konci dvacátého století, i když v západní Evropě a USA již v 60. letech dvacátého století feministické hnutí otevřelo veřejnou diskusi ohledně skrytého rodinného násilí. Začalo se otevřeně hovořit o znásilňování, zneužívání a týrání, ke kterému v soukromí rodiny docházelo. Z problému soukromého se stal problém společenský. Od této doby došlo ke značnému posunu v chápání pojmů partnerského násilí a jejich začlenění dílčích aspektů domácího násilí do legislativ mnoha států.

1.4.2 Mýty a skutečnosti domácího násilí

O každém společenském jevu si společnost utváří různé představy a mýty. Násilí je opředeno celou řadou předsudků a mýtů, které brání jeho aktérům a lidem mimo rodinu si uvědomit, že se často jedná o velmi vážnou trestnou činnost. Několik mýtů na téma domácí násilí zmíníme z materiálů Občanského sdružení „Rosa“, které nabízí komplexní pomoc obětem domácího násilí a jejich podání se nám jeví jako ucelené a výstižné“ Materiály jsou dostupné na webových stránkách <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>.

- I přes v posledních letech stále rostoucí osvětu si stále mnoho lidí myslí, že se jedná o problém vyskytující se pouze v určitých společenských vrstvách. Není tomu tak. Domácí násilí jde napříč celým společenským spektrem, od sociálně slabých rodin až po rodiny vysoce postavených manažerů, bez ohledu na to, kolik peněz partneři vydělávají, či jaké mají vzdělání.
- Dále je třeba jednoznačně oddělit násilí v rodině od tzv. „italských manželství“, neboť zde jde o konflikt, kde jsou obě strany rovnocenné. U domácího násilí jde o prosazení moci ze strany agresora vůči vystrašené oběti.
- Násilné činy nemohou být sváděny na alkohol. Dochází k nim i v rodinách, kde partner nepije. Ačkoli abúzus alkoholu nebo drog situaci zhoršuje, může ovlivnit násilné chování a zároveň poskytuje snadnou omluvu. Alkohol může sloužit jako spouštěcí prvek, ale není příčinou násilí.
- Mnoho lidí nechápe, proč týraná žena prostě agresora neopustí. Myslí si, že s ním zůstává, aby si udržela životní standard, neobvyklý není ani názor, že se násilí ženě asi líbí. Pro člověka, který o problematice nic neví, je skutečně velice těžké pochopit, proč oběť dokáže ve vztahu s násilnickým partnerem setrvat dlouhé roky. Chtějí poskytnout svým

dětem domov v rodině s oběma rodiči, omlouvají partnera, protože ho mají rády i přes jeho chování, bojí se, jak na ně bude nahlížet společnost. Mají strach, že samy neuživí rodinu s dětmi, důležitým faktorem je i strach z výhrůžek zabitím, jestliže partnera žena opustí. Nemalou roli zde hraje i nedostatek azylových domů pro ženy s dětmi.

- Násilníci často tvrdí, že je k činu vyprovokovalo partnerovo chování. To je však ve většině případů následné hledání omluvy. Záminkou k násilí může být hádka nebo nepodložená žárlivost, špatná večeře, která není vhod, návštěva rodičů partnera. Omluvu pro fyzické napadení či psychický teror ale nemůže být žádné jednání ani fakt, že se jedná o partnerku či

manželku. Odpovědnost má vždy ten, kdo se násilí dopouští.

1.4.3 Postoj společnosti k domácímu násilí

Postoj veřejnosti k násilí páchaném na ženách zahrnuje soucit, ale zároveň i opovržení, protože se žena jako dospělý člověk nedokáže chovat přiměřenějším způsobem, tzn. bránit se násilí. Představa standardního řešení je rovněž zjednodušená, žena by měla agresora opustit, rozvést se s ním. Partnerské problémy, které vyústily v násilí, však mohou být složitější a týraná žena může být na svém partnerovi závislá. Proto je takové ženě třeba nabídnout terapeutickou pomoc. Dokud si sama neujasní, co bylo podstatou potíží, a dobrovolně nezvolí řešení, nelze ji k ničemu nutit. Ani pro její obecně chápané dobro za ni nemůže rozhodovat jiný člověk. (Vágnerová, 2004, s. 645-647).

Dále Vágnerová, 2004, s. 646 uvádí, že „obecná tolerance k náznakům násilí vůči ženám funguje jako nepřímá podpora pachatele. Muž jako hlava rodiny má podle tradičního mínění právo svou pozici hájit a potvrdit. Postoje laické veřejnosti jsou ovlivňovány potřebou vlastní obrany.“

Lidé, kteří se chovají násilně, patří podle těchto pojetí do kategorie odlišných, patologických jedinců. Problémem zůstává bezmocnost týrané ženy, která nemá kam jít, právem se obává, že by se situace mohla ještě zhoršit. Ženy se mohou obracet se žádostí o pomoc na různé státní i nestátní organizace. Při ochraně vlastního života a majetku by jim měla být připravena pomoc policie, magistrát nebo obecní úřad mají možnost poskytnou týrané ženě nejnutnější finanční zabezpečení a v azylovém domě najdou týrané osoby bezpečné zázemí. Azylové domy pro matky s dětmi však bohužel nejsou k dispozici všude, potýkají se s nedostatkem míst a zároveň s finančním zabezpečením zařízení. Další významnou roli zde hrají pedagogicko psychologické poradny, manželské poradny, krizová centra aj.

Pro srovnání uvádíme možnosti, které mají oběti domácího násilí v Evropě, které jsou uvedeny na webových stránkách

<http://www.obcan.ecn.cz/index.shtml?w=r&x=133433>

Rakousko a azylové domy

Azylové domy jsou otevřené 24 hodin denně a poskytují právní pomoc, doprovod na policii a k soudu, nabízejí terapie a poradenství, pomoc při hledání zaměstnání a bydlení. Ženy s dětmi se mohou opakovaně vrátit a v krizových případech mají pobyt v azylovém domě zdarma.

Německo a projekty proti násilí

„Cílem projektů je informování široké veřejnosti o domácím násilí, pomoc rodinám ohrožených domácím násilím, podpora spolupráce a výměna informací mezi všemi institucemi, které se zabývají násilím. Zároveň se zaměřují na pomoc pachatelům prostřednictvím speciálních programů, pravidelně pořádá vzdělávací semináře pro příslušníky policie a pracovníky pomáhajících profesí.

První projevy domácího násilí mohou být zanedbatelné, oběť si je dokonce může splést s partnerskou láskou. V počátcích se pravidelně jedná o útoky proti lidské důstojnosti, předchází jim snaha izolovat partnera od ostatního sociálního okolí. Po čase se přidružují slovní ataky a fyzická napadení. Vystupňování násilného chování může urychlit chorobná žárlivost, alkohol nebo drogová závislost. Útok na partnera může v mnoha případech znamenat začínající dlouhotrvající násilí, proto by neměl být obětí nikdy podceňován.

1.4.4 Reprezentativní výzkum domácího násilí

Výzkum otázek násilí v rodině je poměrně novou záležitostí všude ve světě. Více jak 25 let se tomuto problému věnují např. v Austrálii, USA (ohnisko diskuze o domácím násilí), nověji ve Velké Británii, Nizozemí, Rakousku, Německu. Velmi odmítavě reagovala společnost na výsledky prvních šetření a výzkumů, odmítala skutečnost, že situace je tak zlá.

Postupně se však ukázalo, že k domácímu násilí dochází ve všech zemích a sociálních vrstvách, bez ohledu na vzdělání, náboženskou orientaci, věk či etnickou příslušnost.

Před několika lety se snahy o řešení domácího násilí objevily nejen na Slovensku, ale také v České republice. Rakousko přijalo jako první příslušné zákony na ochranu před násilným jednáním (1997), Německo (2000), Slovensko a Česká republika (2007).

Výzkum, který předkládáme, byl uveřejněn na webových stránkách občanského sdružení Bílý kruh bezpečí.

http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=408

Typ výzkumu: sociologický reprezentativní výzkum o domácím násilí v České republice. Pro Bílý kruh bezpečí a Philips Morris ČR, a.s. ho stejně jako v roce 2001 zrealizovala agentura STEM.

Cílová skupina: obyvatelé ČR starší 15 let.

Metoda výběru: kvótní výběr podle kritérií pohlaví, věku, vzdělání, regionu a velikostí pásma bydliště.

Technika dotazování: standardizované rozhovory „face to face“ provedené školenými tazateli STEM.

Konání výzkumu: červen 2006

Výzkumný soubor: 1690 respondentů.

Závěry reprezentativního výzkumu o domácím násilí 2006 – pro BKB a PM ČR

Od posledního výzkumu STEM v roce 2001 se **informovanost** o problému domácího násilí viditelně zlepšila. Špatná zůstává poučenost o tom, jak na domácí násilí reagovat (dostatek informací má v současné době 19% veřejnosti, v roce 2001 18%). Nedostatečná informovanost zůstává nadále jedním z faktorů, které snižují osobní ochotu lidí proti němu zasáhnout.

Období mezi lety 2001 a 2006 je obdobím zvýšeného zájmu veřejnosti o řešení otázky domácího násilí. O problému nejen více mluví (89%), ale více se pro jeho řešení, zejména pak pro pomoc jeho obětem, dělá (74%). S kladnou odezvou se setkávají nová zákonná opatření přijatá na ochranu proti domácímu násilí. Značnou podporu mezi běžnou populací má zejména zřízení intervenčních center (83%), za užitečné opatření je většinou veřejnosti považována i možnost vykázaní násilníka ze společného bytu (68%).

Pozitivní dopad na postoje veřejnosti se promítl v poklesu mínění, že jde o okrajový problém, který je soukromou věcí rodiny (v roce 2001 43%, dnes 28%). Zároveň se zvýšil podíl lidí, kteří domácí násilí považují naopak za naléhavý problém, k němuž nemůže zůstat okolí (příbuzní, sousedé, lékař, policie) a zejména stát, lhotejně.

Potvrzením trendů z roku 2001 je rovněž **stejná hladina přiznaného násilí mezi partnery**, tyto údaje vycházejí z odpovědí lidí ochotných o svých osobních zkušenostech vypovídat a lze předpokládat, že skutečná míra domácího násilí mezi partnery je u nás s velkou pravděpodobností vyšší.

V zásadě **stejně zůstávají také typické znaky domácího násilí mezi partnery**, značná část případů partnerského násilí dlouhodobá (59%), má tendenci být stále častější (52%) a ve velké většině zahrnuje fyzické násilí (81%), z toho nejčastěji v kombinaci s psychickým násilím (48%). Ve velké části domácností, v nichž dochází k násilí mezi partnery, vyrůstají děti (80%), které se často stávají přímými svědky tohoto násilí (v 57% rodin s dětmi).

Ve výzkumu se rovněž potvrdilo, že některé zažité představy o výskytu domácího násilí, jsou skutečně mýtem. **V realitě se partnerského násilí dopouštějí i vzdělaní lidé a lidé s dobrým materiálním standardem.** Podle výpovědí svědků nebo osob, které na vlastní kůži zažily domácí násilí, měly více než dvě pětiny obětí partnerského násilí (45%) a třetina agresorů středoškolské nebo dokonce vysokoškolské vzdělání. V 70% případů se násilí mezi partnery odehrávalo v domácnostech průměrně až nadprůměrně materiálně zajištěných.

2 Problematika domácího násilí

2.1 Druhy domácího násilí

Pachatelé domácího násilí mohou své oběti týrat fyzicky, psychicky, sociálně a ekonomicky. Častá je ale kombinace několika způsobů, případně pachatelé využívají všechny najednou. Většinou začíná slovním týráním, které zpravidla přechází do fyzického napadení. Veškeré násilí vychází z nerovnosti moci, kde agresor zneužívá svou převahu nad obětí a ponižuje její základní lidská práva. Odborná literatura nejednotně uvádí několik druhů a forem násilného jednání:

Fyzické útoky mají různou podobu. Podle jednoho autora to bývá „strkání, fackování, bití pěstmi, tahání za vlasy, pálení, kopání, smýkání, ohrožování zbraní nebo nožem, házení předmětů, znehybňování oběti např. přivazováním, zatlačováním do kouta“ (Voňková, Huňková, 2004, s. 20). Podle jiného autora domácí násilí „zanechává zpravidla viditelné stopy ve formě tělesných poranění“ (Čírtková, 2008, s. 10).

Psychické týrání nastává u každého případu domácího násilí. Opakované napadání partnera vždy obsahuje prvky psychické traumatizace. Jevová škála je skutečně pestrá a v odborné literatuře patří k projevům psychického týrán

í například tyto znaky: snížené sebevědomí, pocity méněcennosti, ztráta duševní rovnováhy, strach a nezdravá závislost na partnerovi, vymizení schopnosti samostatně se rozhodovat, nadávky, ponižování, oběť je obviňována z běžných životních problémů, ale i z pracovních neúspěchů tyрана, extrémní kontrola pohybu oběti až po „stalking“, který zahrnuje slídění, sledování a pronásledování partnera (Čírtková, 2008, s. 20-21).

Sociální násilí může představovat izolaci oběti se členy vlastní rodiny, nejbližších známých a přátel, agresor má kontrolu nad partnerem, snaží se o omezení zájmů oběti mimo domov. Čírtková 2008, s. 10 uvádí, že sociální násilí je „kontrola a omezování sociálních kontaktů a sociální izolování oběti.“

Sexuálním násilím se rozumí podle autorek Voňkové, Huňkové, 2004, s. 20 „všechny sexuální činy, které jsou na oběti vynucovány, které oběť podstupuje nedobrovolně či s nechutí“.

U jiného autora se sexuální násilí „projevuje omezováním osobní svobody až po znásilňování v partnerském vztahu“ (Čírtková, 2008, s. 10).

Sexuální násilí je častá forma násilí mezi partnery. Jelikož nezanechává stopy a odehrává se v intimním prostředí, je také velmi obtížně prokazatelné, v případě dokazování stojí proti sobě tvrzení ženy a agresora. Jedná se například o znásilnění, vynucování sexuálního styku nebo sexuálních praktik proti vůli ženy, sexuální napadání ženy.

Ekonomické násilí „znamená zamezení možnosti oběti disponovat finančními prostředky, ať rodinnými nebo vlastními“ (Voňková, Huňková, 2004, s. 20). Čírtková, 2008, s. 10 uvádí, že „ekonomické násilí je excesivní, tedy z normy vybočující kontrola nebo odnímání finančních prostředků oběti, její přinucování k tomu, aby násilníka finančně zajišťovala.“

2.2 Formy násilného jednání

Existuje mnoho forem násilného jednání pachatelů, které není možné vyčerpávajícím způsobem obsáhnout, protože agresori bývají velice vynalézaví.

Dle autorů Voňkové a Huňkové, 2004, s. 20, dělíme násilné jednání takto:

- **Sociální izolace** znamená absolutní uzavření rodiny, zákaz styku s příbuznými a přáteli, zákaz telefonování, vycházení, prikazování chování, oblékání, rozhodování o tom, co je a co není vhodné. Vyčerpávající dohled nad životem, zákaz nebo naopak určování literatury, poslouchání televize, rádia, omezování nebo zákaz jakýchkoliv zájmů.

Kazuistika z praxe:

„Osmdesátiletý muž bude zřejmě nejstarším vykázaným surovcem za domácí násilí, který sociálně týral o dva roky starší manželku. Kriminalisté zjistili, že týrání bylo dlouhodobé, agresor na manželku křičel, nadával jí, urážel a vyhrožoval. Týral ji různými schválnostmi, nesměla otevírat okna, sledovat televizi, používat toaletu, nebo aby za ní chodily návštěvy. Bránil vstupu i vlastní dceři, která se o nemocnou maminku starala. Muž byl z trvalého bydliště vykázan, zákaz však nerespektoval. Pokusil se vrátit domů, ale policisté mu v tom zabránili. Kromě trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě byl obviněn i z maření výkonu úředního rozhodnutí. Seniorovi hrozí až osm let vězení.“

- **Zastrašování** je použití křiku, demonstrace síly, vyvolávání strachu, gesta, ničení majetku, týrání zvířat, vyhrožování. Dále používání výhrůžek typu opuštění rodiny, spáchání vraždy dětí nebo partnerky, vlastní sebevražda, uzavření partnerky do blázince, odnětí dětí.

Kazuistika z praxe:

„Nejméně pět let opakovaně několikrát za rok napadal svou manželku padesátiletý muž. Týral ji údery pěstí a kopy nohou do různých částí těla. Při posledním útoku agresor zlomil manželce tři žebra, pěstmi ji bil do hlavy a celého těla. Ženě se podařilo schovat a utéct mimo dům, následně vše oznámila na policii. Policejní komisař manžela obvinil z trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domu, zároveň jej policisté na dobu deseti dnů vykázali ze společného obydlí. V případě odsouzení mu hrozí až osmiletý trest odnětí svobody.“

Kazuistika z praxe:

„Policisté vykázali z bytu třicetiletou ženu, která dlouhodobě týrala svého manžela. Byla obviněna z trestného činu ublížení na zdraví, při vykládání nákupu žena hodila po manželovi kuchyňský nůž, který se mu zabodl do stehna. Matce při útoku nevadila přítomnost dětí, desetileté a dvanáctileté dcery, která přivolala policisty. Agresorku zatkli, měla pozitivní zkoušku na alkohol a odvezli ji na záchytku. Manžel souhlasil s tím, aby byla žena stíhána. Vyšlo najevo, že útoky se opakovaly a manžel musel být několikrát ošetřen lékařem.“

- **Vyčerpávání**, což je přikazování někdy až nesmyslné práce, odepírání spánku, potravy, tekutin.

- **Citové vydírání** – permanentní nadávky, kritizování, sekýrování, vyvolávání pocitu viny za situaci, popírání faktu násilí s tím, že „oběti se něco zdá“, občasné poskytování laskavosti, odpírání pozornosti, demonstrace milostného poměru s jinou osobou.

- **Ekonomické týrání** je zákaz získání nebo udržení zaměstnání, přidělování kapesného, přinucení žádat o prostředky na obživu, každodenní kontrola nákupů, znemožnění přístupu k rodinným příjmům nebo naopak, neposkytnutí finančních prostředků na chod rodiny, vystavování rodiny hladu, chladu, nedostatku oblečení, hygieny, rozprodání zařízení domácnosti, neplacení nákladů spojených s bydlením, nerespektování a popírání potřeb dětí.

Kazuistika z praxe:

„Povedený syn nepracoval a jeho sedmdesátiletí rodiče mu museli dávat kapesné v tisícových částkách. Absolvent základní školy přitvrdil v domácím násilí po návratu z vězení, kde si odpykal trest za krádeže. Rodiče nutil chodit „noční pochody“ nebo jezdit na druhý konec města pro jídlo a cigarety. Otec násilníka byl tak zoufalý, že se několik měsíců skrýval, syn pak veškerou agresi přenesl na matku. Ta nesměla pouštět televizi, uklízet ani prát, aby syna nerušila. Přesto ho týraná matka oslovovala zdvořilým křestním jménem a jeho jednání dlouho omlouvala. Poslední útok, noční škrčení, už nevydržela a vše přišla s manželem ohlásit na policii. Násilník byl vzat do vazby a následně bylo zahájeno jeho trestní stíhání.“

- **Vydírání**, jehož nástrojem jsou zejména děti, je označování oběti za špatnou matku (popř. otce), navádění dětí proti druhému rodiči, vulgární a násilné chování, pohrůžky, že v případě odchodu druhý rodič už děti neuvidí.

- **Zneužívání „práv“ muže** jako je zacházení s obětí jako se služkou, nadřazené a povýšené chování, osvojení si právo o všem rozhodovat, být tím, kdo určuje role v domácnosti.

Duluthský model

Agresivní chování je zpravidla znázorňováno v grafickém schématu tzv. duluthský model. Anglická advokátka Helen L. Conwayová se specializuje na záležitosti rodiny a zejména na práci s oběťmi domácího násilí. Ve své knize „Domácí násilí“ zdůrazňuje, že publikace se může stát zdrojem informací a základem pro pochopení domácího násilí nejen pro každého z nás, ale také pro psychology, učitele, policisty a další profesionály, kteří se tímto neblahým fenoménem mohou setkat při své práci.

Conwayová, 2008, s. 15-16, uvádí, že toto schéma, které běžně používají organizace, například britská Women's Aid, dobře ukazuje, jak citové týrání posiluje a podporuje fyzické a sexuální násilí. Středem kruhu je moc a ovládnutí, což je cílem a výsledkem násilí a týrání.“

2.3.1 Opakovanost

Za domácí násilí nelze považovat ojedinělý a příležitostný násilný akt. Jde o jednání, které má svůj vývoj, dochází opakovaně k jeho projevům. Ve většině případů se nejedná o jeden čin agrese, ale domácí násilí mívá cyklicky opakující se fáze (viz další kapitola). Musí se jednat o stav déletrvající, přičemž časové intervaly mezi jednotlivými útoky nejsou rozhodující. Jednorázový útok může v mnoha případech znamenat začínající domácí násilí, proto by neměl být oběti ani pomáhajícími profesemi podceňován.

2.3.2 Postupný nárůst intenzity

Domácí násilí nemusí být zpočátku obětí odhaleno, jelikož mívá většinou mírný a nenápadný začátek. Stupňující se agresivita zpravidla začíná psychickým násilím spojeným např. s ekonomickým násilím, slovními útoky a zpravidla přechází v násilí fyzické. Oběť často bagatelizuje násilí ze strany agresora, zjednodušuje následky útoků a svádí úrazy na vlastní nešikovnost. Útoky jsou zpočátku vedeny proti lidské důstojnosti, následují útoky na zdraví, v některých případech vyústily až v útoky na život.

2.3.3 Jasně role

K násilí dochází mezi blízkými osobami, kde lze diferencovat roli násilné a ohrožené osoby, jejich vzájemné postavení je nerovné a role se v průběhu incidentů nemění. Mezi obětí a pachatelem násilí se vytváří zvláštní pouto vzájemné závislosti, které nedovoluje ani jedné straně nerovný vztah opustit.

Kazuistika z praxe

„Měla jsem děsně pochroumané sebevědomí. Vlastně ho stále mám. Udělal ze mě hadr na podlahu, bez vlastní vůle. Přitom jsem bývala energická, měla jsem hodně zájmů, kamarádů a přátel, ale o všechny jsem přišla. Chovala jsem se, jako by se nic nestalo, viděla jsem svět jeho očima.“ (Kamila, 30 let)

2.3.4 Soukromí jako místo činu

Rodina je paradoxně ideálním místem pro násilí. Pachatele nikdo neruší, nebrání mu, není pravděpodobné, že by někdo zavolal pomoc. Nejčastějším místem pro páchaní násilí bez důkazů a beze svědků je například společný dům, společný byt, může jím být také chata,

hotel či vozidlo. Násilník útočí na oběť „skrytě“ na soukromé půdě, kam nedosahuje sociální nebo veřejná kontrola, násilí se tak odehrává beze svědků, což často komplikuje potrestání pachatele, protože se jen těžko shánějí důkazy.

2.4 Fáze domácího násilí

V běžném partnerském vztahu mezi mužem a ženou dochází často ke konfliktům, přičemž iniciátorem může být krize v daném vztahu, alkohol, nevěra, ztráta pracovního místa, nemoc. Intenzita a agresivní jednání v tomto partnerském vztahu má často vzestupnou tendenci, graduje. Průběh a vývoj vztahu v rámci domácího násilí prochází několika cykly a bývá vždy téměř totožný, proto můžeme hovořit o tzv. spirále násilí (koloběh násilí). Na koloběh násilí lze pohlížet ze dvou hledisek, a to z pozice oběti, nebo z pozice násilné osoby. Naší prioritou je pohled na danou problematiku z hlediska „ženy jako oběti domácího násilí“. Buskotte, 2008, s. 64-66, uvádí spirálu násilí, která se vyznačuje **třemi fázemi**:

2.4.1 Stupňování napětí

První fáze je **stupňování napětí**. V této fázi dochází mezi partnery k prvním problémům. Mezi ženou a mužem je stále větší napětí, vzrůstá intenzita verbálních urážek či slovního napadání. Žena se snaží v této fázi neprovokovat partnera, snaží se nevyvolávat konfliktní situace a nezavdat příčiny k dalšímu sporu. Opatrnost v rozhodování a komunikaci je v této fázi u ženy největší prioritou. Vůči partnerovi se snaží být milejší, hodnější a starostlivější. V rámci vnějšího kontaktu s přáteli či rodinou chce celou situaci udržet v naprostém klidu, přičemž jakákoliv prezentace problému v domácnosti je pro vnější okolí tabu. Při opětovném návratu ženy do první fáze spirály násilí, oběť zvýšené napětí a rizikovost stupňování násilí vycítí. V mnoha případech se snaží o urychlení situace a konflikt vyprovokuje, neboť chce mít celý incident již za sebou.

2.4.2 Exploze

Po vystupňování napětí dochází k **explozi**. Posun od první fáze k této druhé fázi může trvat poměrně dlouho. Žena v mnoha případech nikdy neví, kdy se opět dostane do této situace, jak dlouho v ní setrvá a kdy dojde k přechodu do posledního stádia tzv. usmíření. Žena ve fázi exploze se může zachovat několika rozdílnými způsoby. Může podlehnout danému

napětí a utrpí emocionální kolaps. V tomto případě je žena velice zranitelná, cítí se velmi slabá a není schopná jakékoliv zpětné reakce vůči agresorovi. Nebo naopak mnoho žen zachová do jisté míry chladnou hlavu a volí jednu z únikových cest jak se dostat od hlavního aktéra násilí co nejdále. Tyto ženy vyhledávají pomoc nejen v rodinném prostředí (odejdou za rodiči, příbuznými či přáteli), ale také i pomoc odbornou (policii, lékaře). Exploze z časového hlediska netrvá příliš dlouhou dobu. Dá se mluvit o relativně krátkodobém fyzickém uvolnění ze strany agresora.

2.4.3 Usmíření

Posledním stádiem je fáze **usmíření** (líbáněk). Muž se snaží omlouvat svou výbušnou povahu a následky svého jednání pomocí výmluv, dárečků, kytic. U ženy muž vzbuzuje přehnanou lásku a něhu. Partneři prožívají toto období velice intenzivně, přičemž si dávají velké naděje a vynakládají velké úsilí, aby udrželi svůj vztah. U žen v této závěrečné fázi dochází k velkému rozhodnutí. Pokud po fázi exploze neopustí partnera, tak ve fázi usmíření u nich dochází k postupnému oslabování přesvědčení o odchodu. Mnoho žen si myslí, že bez nich jejich muž nemůže žít, a že muž vše, co řekl, myslí vážně. Ženy si ovšem neuvědomují, že vše za určitou dobu začne znovu a ony opět budou účastníky této spirály násilí a bude hlavně záležet na nich, zda tomuto koloběhu podlehnou, nebo budou chtít změnit svůj život.

2.5 Příčiny vzniku domácího násilí

Vágnerová, 2004, s. 634 uvádí, že „násilí páchané na ženách není výsadou nižších sociálních vrstev či minoritních skupin, ale lze se s ním setkat kdekoli, bez ohledu na úroveň vzdělání, profesní či konfesní příslušnost. Rozdíly v různých socioekonomických, resp. etnických skupin, spočívají v odlišnosti mechanismu vzniku a udržování násilných vzorců chování, vyplývajících z problémů konkrétních partnerství. Závisí na odlišnosti v postavení žen, rozdílu jejich možností a kompetencí, především z hlediska schopnosti bránit se.“

Rizikový muž

Důležitou roli při vzniku násilí hrají osobnostní charakteristiky partnera jako je zvýšená agresivita, psychická či psychiatrické onemocnění. Jsou to anomální osobnosti, které

nemají potřebné sociální zábrany, jsou konfliktní a chovají se nepřijatelně z obecného hlediska. Jeho chování překračuje sociální normy, agrese vůči ženě může být za těchto okolností důsledkem neschopnosti sebeovládání. Potřebují mít partnera zcela podřízeného a ovladatelného. Je to jediná varianta, kterou zvládnou. Negativní změnu osobnosti může dále způsobit dlouholetý abúzus alkoholu a jiné návykové látky. Alkoholici, kteří svoje ženy týrali, nedovedli reagovat na jakýkoli komunikační podnět jinak, než agresí a nedovedli své vzorce chování změnit. Rizikovými partnery jsou také muži, kteří v dětství zažili násilí ve vlastní rodině, nebo byli sami jeho obětí, stali se svědky násilného chování mezi rodiči. Ke vzniku domácího násilí mohou podobně přispět také sociální situace, které vyvolávají stres. Jedná se např. o ztrátu zaměstnání, sociální izolaci vůči okolí, nebo finanční problémy. (Vágnerová, 2004, s. 635).

Riziková žena

Bývají to ženy, které byly v dětství svými otci nepřiměřeně fyzicky trestány, nebo sexuálně zneužívány. Snadno se z nich stávají utiskované manželky. Někdy jde o ženy manipulované manželem, izolované, omezované v kontaktu s okolím, finančně zcela závislé. Takové oběti uvěří ve svou mužem neustále zdůrazňovanou méněcennost a nesamostatnost. Ke zvýšení závislosti k partnerovi patří například těhotenství, ekonomická závislost, onemocnění nebo trvalé postižení ženy. Izolace rodiny či přátel týrané ženy snižuje pravděpodobnost odhalení agresora a zvyšuje pocit beztrestnosti pachatele. (Vágnerová, 2004, s. 635-636).

Z pohledu široké veřejnosti má dospělá žena vždycky možnost aktivní obrany – odchodu od agresora, sdělení policii, u lékaře apod. Avšak v případě bité a zneužívané ženy může dojít k přijetí nedůstojné role. Vágnerová, 2004, s. 642 uvádí „k rozvoji syndromu adaptace na týrání“ několik charakteristických příznaků:

- Utajení a bezmocnost – žena se agresivního partnera bojí, cítí se bezmocná (někdy proto, že se snaží chránit děti). Vyhrožování, spojené s obavami z rozpadu rodiny, přispívají k ochotě snášet útrapy a tajit, co se v rodině děje. Tímto chováním oběti, vyjadřujícím závislost a strach, se obvykle pocit agresora posiluje.
- Adaptace na roli týrané ženy – žena akceptuje týrání a zneužívání jako nevyhnutelné a snaží se agresorovi vyhovět, aby ho zbytečně neprovokovala a situaci více nezhoršovala.
- Odhalení a popření – k odhalení obvykle přispívá náhoda, nebo neochota dospívajících dětí snášet chování otce. Jeho agresivita se obvykle nevybízí jen na matce, ale i na nich.

Děti se snaží matku chránit i za cenu výprasku. Paradoxní reakce týrané ženy popírat i po zveřejnění závažnost situace, je výrazem zafixovaného postoje vlastní bezmocnosti a manipulace agresorem. Její chování vyvolává u veřejnosti spíše odsouzení a opovržení. Žena se neseťkává s pochopením a soucitem, jakým reagují lidé na týrané dítě. Důvodem je předpoklad schopnosti vlastní obrany, kterou každý dospělý obecně má a která v tomto případě zůstala nevyužita. Žena neprokázala potřebné kompetence, a proto si z pohledu veřejnosti soucit nezaslouží.

3 Teorie domácího násilí

V následujících kapitolách popíšeme některé teorie odborníků, kteří se snažili vysvětlit fenomén domácího násilí. Chceme-li pracovat s pachatelem domácího násilí, musíme znát nejdříve jeho příčiny a poté použít účinný terapeutický program, nebo jinak intervenovat situaci.

3.1 Jednofaktorové teorie

Teorií o příčinách domácího násilí je mnoho. Nelze říci, zda jsou špatné, na každé z nich je totiž do určité míry něco pravdivého. Prvními byly teorie jednofaktorové, mezi které patří:

- psychologická teorie – předpokládá, že příčiny týrání partnera spočívají v poruše osobnosti agresora
- biologicko-genetická teorie – vysvětluje jen obecné predispozicí k agresivnímu chování
- sociologická teorie – domnívá se, že násilí souvisí s uplatňováním společenské moci a domácí násilí je produktem „mužské společnosti“ (Voňková, Huňková, 2004, s. 56).

3.2 Multifaktorové teorie

Později začaly vznikat, a do popředí se dnes dostávají, multifaktorové teorie. Jednou z nejznámějších je teorie dle D. G. Duttona z r. 1988, která uvádí čtyři příčiny domácího násilí:

- patriarchální hierarchie hodnot – ve společnosti (makrosystému) mají nadvládu a dominanci muži
- životní a sociální okolí jedinců – v bezprostředním životním a sociálním prostředí (ekosystému) jde o působení struktur a situací, např. nezaměstnanost, nízký příjem, nedostupnost sociální sítě apod.
- podmínky vyplývající z mikrosystému rodiny – v rodině je obtížná sociální kontrola, zpravidla jsou předepsané role v rodině, členové rodiny se navzájem znají a vědí, jak partnera zranit nebo utěšit, znají reakce na zátěžové situace apod.
- individuální charakteristiky pachatele a oběti – ontogenetická teorie, také přihlíží k vzájemné interakci agresora a oběti (Voňková, J., Huňková, M., 2004, s. 57).

Společnost se obecně domnívá, že k domácímu násilí vede nespokojenost ve vztahu, negativní hodnocení mezi partnery, konfliktní životní styl s útoky na sebeúctu. V posledně jmenovaném platí, že čím je sebedůvěra oběti nižší, tím je pravděpodobnost násilné reakce vyšší.

4 Pachatel domácího násilí

Domácí násilí prochází napříč sociálně demografickým spektrem, je tedy nezávislé na materiálním zázemí rodiny, vzdělání a věku partnerů, a dokonce i na typu partnerského vztahu. Aktérem vzniklého konfliktu je agresor, násilník, pachatel domácího násilí. Tato osoba má vždy negativní vliv na svou oběť, které způsobuje různé druhy útrap nebo poškození. V konečném důsledku je způsobováno nejen psychické poškození, ale i újma na zdraví, v nejhorším případě újmu na zdraví s trvalými následky nebo následkem smrti. O chování násilníků získáváme poznatky především z výpovědí poškozených žen. Tyto informace jsou důležité pro pochopení a následnou další intervenci a prevenci v dané oblasti.

4.1 Osobnost pachatele domácího násilí

Osobnost každé osoby je jedinečná, proto musíme postupovat individuálně, každý případ řešit s co největším úsilím a nezaujatým náhledem. Je mnoho členění, na základě kterých bychom mohli rozdělit skupiny násilníků. Někteří jednájí z důvodů psychických potíží, u jiných je to v důsledku požití alkoholu nebo jiných návykových látek, v následující kapitole se pokusíme zmapovat osobnost pachatele domácího násilí a jeho možné charakteristiky, popíšeme existující typologii agresorů.

Domácího agresora nemůžeme zařadit k určitému typu osobnosti, vše nasvědčuje tomu, že jasný osobnostní profil domácího násilníka neexistuje. Jsou to různé typy lidí, u kterých převládají rizikové vlastnosti charakterizující například nejistotu, úzkost, nespokojenost nebo nízké sebehodnocení. Tyto rizikové vlastnosti pachatelé kompenzují násilnickým chováním. Spouštěčem násilí se může stát situace nebo nepatrný podnět, kdy agresorovi stačí k provokaci označit cokoli. Podezření na nevěru u oběti, chod domácnosti, finanční stránka rodiny, nepřizpůsobení se partnerovi. Pachatel má pocit, že se děje něco, co je podle jeho názorů nepatřičné. Agresoři reagují vztekem, jednájí výbušně a mají problémy s ovládnutím vlastního chování. Většinou je to způsobené nedostatkem sociálních kompetencí, které by násilníkům umožnili zvládnout agresi přijatelným způsobem. (Vágnerová, 2004, s. 637- 638).

Násilnické nebo agresivní chování má podle autorek Voňkové, Huňkové, 2004, s. 58 tři základní zdroje:

- trvalé osobnostní založení, které je výrazně ovlivněno dědičností a výchovou.
- drobná mozková poškození. V tomto případě násilník zpětně pociťuje lítost nad svým chováním, někdy může mít i amnézii na násilnou epizodu. Tuto poruchu lze ovlivňovat vhodnou léčbou u neurologa nebo psychiatra.
- dyadické reakce, tj. vzájemné působení obou partnerů, střídá se provokace a reakce. V rané fázi se doporučuje párová terapie.

Vágnerová, 2004, s. 638 dále popisuje agresora, který „střídá násilnické chování s usmiřováním a demonstrativními projevy lásky. Nevypočitatelnost jeho jednání brání ženě zaujmout k němu jednoznačný postoj. Je pro ni velmi obtížné přijmout tuto skutečnost, a tak zpravidla reaguje popíráním negativní stránky jeho chování. Pachatel může být i „mužem dvojí tváře“, který se doma projevuje agresivně a týrá svou partnerku, zatímco v jiném prostředí se chová zcela přiměřeně, kontroluje své projevy, takže cizí lidé po zveřejnění domácího násilí jen těžko věří, že by byl něčeho takového schopen.“

Navenek se násilník tváří spokojeně, myslí si, že jeho inteligence nezná mezí, a že je se svou mocí nedostižitelný. V soukromí rodinného prostředí se chová mocensky, má silnou sebedůvěru a věří v nadřazenost mužů vůči ženám. Čím častěji se dopouští násilí, vzrůstá jeho ego a sebedůvěra v uskutečňování násilnických choutek, utvrzuje se v přesvědčení, že zákony jsou nedostačující. Na druhou stranu mohou být pachatelé domácího násilí frustrováni svým veřejným statutem. Jejich sociální role ve společnosti, např. profese, postavení v zaměstnání, mezi přáteli, mají nízkou sociální hodnotu, proto chtějí získat převahu nad slabším jedincem v domácnosti.

4.2. Typologie násilníků

U většiny kriminálních jevů převažují informace o pachatelích nedostačujícími poznatky o jejich obětech. U domácího násilí je tomu naopak, o obětech víme díky psychologickým výzkumům mnoho, bohužel o pachatelích domácího násilí výzkumy příliš nehovoří. Akceptovaná, empiricky ověřená typologie o nejčastěji se vyskytujících agresorů v domácím násilí zatím neexistuje.

Poznatky o pachatelích, které popisuje Čírtková pro občanského sdružení Bílý kruh bezpečí, pocházejí ze tří zdrojů, které jsou uveřejněny na webových stránkách:

<http://domacinasili.cz/cz/redakce/nasilne-osoby/zatim-vime-vic-o-ohrozenych-osobach/r108>

Kriminologické výzkumy se zajímají hlavně o to, jak reagují pachatelé na určité oficiální sankce. Ukázalo se, že na některé skupiny osob působí hrozba sankcí odstrašujícím efektem. Druhým pramenem informací jsou **samotné oběti**. Výzkumy do 90. let potvrzují, že oběťmi domácího násilí jsou převážně ženy (92 až 98% z celkového počtu obětí). Tento stav se však začíná měnit, nejnovější studie začínají zpochybňovat jednosměrnost domácího násilí. Jevové typologie člení pachatele podle toho, jaké způsoby týrání partnera používají. Podle údajů obětí domácího násilí v České republice převládá vyděračský surovec, který praktikuje fyzické a psychické týrání. V těsném závěsu za ním je pak domácí tyran, který má problémy s alkoholem. Třetím zdrojem poznatků jsou **psychologicky zaměřené výzkumy**, které se věnují psychice pachatele a opírají se o klinicky zaměřené zkoumání typických rysů osobnosti zneuživatelů. Spíše než na typologizování se zaměřují na konkrétní výzkumné otázky, například na problém, v čem se liší domácí agresori od obyčejných kriminálních.

Někteří autoři se pokusili pachatele násilných činů roztrždit do několika typů:

Podle Čírtkové, 2008, s. 36, „typologie násilných partnerů představuje otevřený problém. Nejde přitom o ryze teoretickou otázku. Validní, spolehlivý přehled různých typů domácích násilníků je v mnoha ohledech důležitý především pro praxi.“

Kriminologický výzkum L.W.Shermana, který pracoval na ojedinelém „Minneapolis-experimentu“ v roce 1982, uvádí poznatky, jak reagovali pachatelé na určité oficiální sankce. Experiment probíhal na základě ověřování teorií odstrašujícího účinku rychlého trestu. Pod vlivem Shermana se prosadilo členění pachatelů podle jejich sociálního ukotvení. Velkou roli zde hrála zaměstnanost a nezaměstnanost pachatele, manželství a neoficiální partnerství pachatele. Čím byl zneuživatel závislejší na sociálních vazbách a pochodech konformity, tím citlivěji reagoval na negativní sankce, které ho diskreditovali v očích sociálního okolí. Autor tak rozdělil pachatele domácího násilí na dvě velké skupiny (Voňková, Huňková, 2004, s. 60):

- sociálně problémoví pachatelé domácího násilí - páchají násilí jak na veřejnosti, tak doma, mají záznamy v rejstříku trestů apod.
- domácí násilníci „dvojí tváře“ – doma agresori, pro okolí seriózní osoby, jsou to muži, kteří si vytvořili vlastní obraz dokonalého muže, silného, úspěšného,

konkurenceschopného, který dokáže finančně zabezpečit rodinu. Muž ale tato kritéria nesplňuje a díky tomu propadá frustraci, nespokojenosti, která se potom může demonstrovat násilím proti partnerkám.

Čermák (1999 s. 70-73) uvádí určitou typologii nejčastějších typů domácího násilí na:

- emocionálně reaktivní typ – nejčastější typ agresora, který se vyznačuje zvýšenou impulzivitou, pohotovostí k agresi, výbušností a snadnou vznětlivostí, nechá se snadno vyprovokovat, agrese tak vzniká jako reakce na vnější podnět. Násilník pak ztrácí kontrolu nad svými reakcemi, proto jsou jejich impulzivní agresivní ataky velmi nebezpečné.
- instrumentální typ – je agresivní při vědomém uspokojení svých potřeb, dosažení vytyčeného cíle, např. získání moci, peněz. Většinou je tento typ agresora sebejistý, jedná chladně, s rozmyslem, má potřebu ovládat druhé, s obětí jedná promyšleně, takticky, bez soucitu. Někdy jsou to muži „dvojitá tvář“, na jednu stranu laskaví, ohleduplní, milí, vzápětí tuto pózu vystřídá hrubá agrese.
- násilníci nadměrně kontrolující své agresivní impulzy – svým okolím jsou vnímáni jako slušní a zdvořilí. Jedná se o osoby, které jsou intenzivně puzeň k agresi, silou vůle potlačují veškeré otevřené agresivní projevy. Kontrolují své reakce a skrývanou zášť vůči druhým lidem, ale v určitých situacích vybuchnou a chovají se agresivně. Agrese je nečekaná, náhlá a velmi silná. Po zklidnění se tyto osoby vrací k původnímu chování.
- násilníci mající potěšení z krutosti – jedná se o osoby s psychopatickými rysy, utrpení druhých, které chtějí vidět a slyšet v nich vyvolává potěšení.
- psychopatické osobnosti – vyznačují se manipulováním jinými osobami, parazitováním na druhých, necitelností, lhaním, nedostatkem svědomí, slabou kontrolou chování. Nemají schopnost stanovit si reálné cíle, neumí navázat dlouhodobý vztah. Jsou impulzivní, nezodpovědní a projevují se antisociálním chováním.

Šmolka (1999, s. 58) rozlišuje v situacích domácího násilí tři základní zdroje agresivního chování násilníka (Voňková, Huňková 2004 s. 58):

- trvalé osobnostní založení – je výrazně ovlivněno dětstvím, výchovou, socializací, je zde možná určitá možnost terapeutického působení.
- drobná mozková poškození – pachatel může pociťovat lítost nad svým chováním, může se objevit amnézie. Tuto poruchu lze ovlivnit vhodnou léčbou neurologa nebo psychiatra.
- dyadická reakce – znamená vzájemné působení obou partnerů, v rané fázi je doporučována párová terapie.

5 Kriminální jednání a penitenciární působení

Trest odnětí svobody přináší odlišné zkušenosti. Vězeňské prostředí má svá vlastní pravidla, která jsou odlišná od obecně platných norem ve společnosti. Pobyť ve vězení představuje sociální stigma, kterého se nelze snadno zbavit. Společnost trestané lidi neakceptuje, jejich hodnocení i očekávání budoucího chování bývá negativní. Trestaní těžko získávají důvěru, bývají odmítáni a nepříznivě odsuzováni. Laická veřejnost je přesvědčena, že si nezaslouží žádné ohledy ani pomoc, protože si situaci zavinili sami. Nevěří, že by se mohli napravit a žít přijatelnějším způsobem.

5.1 Vězeňská služba České republiky

Vězeňská služba České republiky byla zřízena zákonem České národní rady ve smyslu § 1 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky ze dne 17. listopadu 1992 s účinností od 1.1.1993 ve znění pozdějších předpisů.

V tomto zákoně najdeme základní informace:

S účinností od 1.1.2004 byla přijata novela tohoto zákona, která se zaměřila na zpřesnění některých vztahů, ať již v rámci Vězeňské služby, nebo vůči subjektům stojícím mimo ní. Vláda České republiky je například oprávněna při mimořádných situacích povolat příslušníky Vězeňské služby k plnění úkolů policie. Novela také umožňuje působení příslušníků v zahraničí na základě mezinárodních dohod.

Úkolem Vězeňské služby je zajišťovat výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody v rozsahu stanoveném zákonem, ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudů a při činnosti státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti. Generální ředitelství Vězeňské služby, vazební věznice a věznice, pokud rozhodují ve správním řízení, mají postavení správních úřadů. Vězeňská služba je organizační složkou státu, hospodaří s majetkem státu, který potřebuje k plnění svých úkolů, je účetní jednotkou.

Základními organizačními jednotkami Vězeňské služby jsou generální ředitelství, vazební věznice, věznice a Institut vzdělávání. Generální ředitelství řídí, organizuje a kontroluje činnost ostatních článků, generální ředitel Vězeňské služby České republiky, genmjr. PhDr. Luděk Kula, je zodpovědný za její činnost ministryni spravedlnosti JUDr. Daniele Kovářové, která byla jmenována do funkce dne 8.5.2009. Vazební věznice zajišťují, aby vazba plnila zákonem stanovený účel, přičemž tato zařízení odpovídají za to, že obvinění

budou podrobeni pouze nezbytně nutným omezením. Vazba se vykonává jak v klasickém celovém, tak ve zmírněném režimu, ve kterém se obvinění mohou v určitém čase volně pohybovat a stýkat se s ostatními obviněnými umístěnými v tomto oddělení. Věznice zabezpečují plnění povinností, které souvisí s výkonem trestu a zároveň zajišťují, aby trest odnětí svobody byl vykonán v souladu se zákonem. Člení se podle míry vnější ostrahy, zajištění bezpečnosti a způsobu uplatňování resocializačních programů do čtyř základních typů:

- věznice s dohledem
- věznice s dozorem
- věznice s ostrahou
- věznice se zvýšenou ostrahou

Vedle základních typů se zřizují věznice pro mladistvé, pro ženy a matky s dětmi. V rámci jedné věznice mohou být zřízena oddělení různých stupňů, pokud tím nebude ohrožen účel výkonu trestu. Institut vzdělávání Vězeňské služby je rezortním vzdělávacím zařízením, které umožňuje profesní přípravu příslušníků a občanských zaměstnanců

5.2 Legislativa

Činnost Vězeňské služby České republiky se řídí zejména těmito zákony :

- Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník (s účinností od 1.1.2010)
- Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestní řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů
- Řád výkonu vazby č. 109/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Řád výkonu trestu odnětí svobody č. 345/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení generálního ředitelství č. 11/2006 o Vězeňské a justiční strážci
- Vnitřní řád výkonu vazby a trestu odnětí svobody, který je dle potřeb upravován ředitelem věznice a schvalován generálním ředitelem Vězeňské služby ČR

- Nařízení generálního ředitelství č.42/2009 o zřizování a činnosti specializovaného oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchami duševními a poruchami chování , ve znění pozdějších předpisů

5.3 Vazební věznice Liberec

Historie a současnost Vazební věznice Liberec jsou uveřejněny na webových stránkách:

<http://www.vscr.cz/vazebni-veznice-liberec-79/historie-veznice-659/vazebni-veznice-liberec-5707>

Budova věznice a soudu byla postavena jako ucelený komplex podle plánu vrchního stavebního rady Johanna Kaura v toskánském slohu v roce 1877, tedy v období, kdy Liberec jako město prožíval díky textilní výrobě nebývalý rozvoj. Svoji rozlohou se řadí mezi nejrozsáhlejší cihlové stavby na území města Liberce. Jako věznice slouží část budovy od svého dokončení téměř nepřetržitě, s výjimkou let 1958 – 1966, kdy byl v objektu umístěn státní archiv. V jejím druhém křídle byly v minulosti umístěny místnosti okresního soudu a pobočky krajského soudu. S výstavbou nového justičního areálu, zahájenou v červenci 1999, vznikl projekt využití části obývané soudem a notářstvím pro potřeby věznice. Vedle nových cel a prostor pro práci s vězni tak přibýlo i důstojné obslužné zázemí.

Vazební věznice Liberec je věznicí pro zabezpečení výkonu vazby obviněných vzatých do vazby na základě rozhodnutí Okresního soudu Liberec, Jablonec nad Nisou, Semily, Mladá Boleslav, Česká Lípa, popřípadě na základě určení příslušného orgánu činného v trestním řízení. Dozor nad dodržováním právních předpisů při zajišťování výkonu vazby provádí pověřený státní zástupce krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu se vazba vykonává.

Vazební věznice Liberec je současně věznicí pro výkon trestu odnětí svobody odsouzených s dozorem a ostrahou. Ve věznici je zřízeno specializované oddělení pro osoby s poruchou duševní a poruchou chování zařazené do věznice s dozorem. Oddělení výkonu vazby a trestu odnětí svobody realizuje plnění práv a povinností obviněných, odsouzených jako např. vycházky, návštěvy, příjem balíků, nákupy potravin, věcí osobní potřeby denního tisku a časopisů, koupání, výměny prádla, duchovní a sociální služby. Mladistvým a mladým dospělým obviněným nabízí dobrovolnou účast na specializovaných volnočasových, vzdělávacích a sportovních aktivitách vedených odbornými pracovníky oddělení (pedagogy, vychovateli, psychology, kaplankou).

5.3.1 Uspořádání a kapacita zařízení

V současné době disponuje Vazební věznice Liberec ubytovací kapacitou 228 míst pro výkon trestu odnětí svobody. Lze konstatovat, že kapacita určená pro odsouzené je stabilně mírně překračována. Pro obviněné je určeno 123 ubytovacích míst. I u této kategorie vězňených osob je kapacita jednotlivých cel, především z důvodu dodržování zákonných požadavků na ubytování obviněných, mírně překračována.

Organizační uspořádání:

- přijímací a nástupní oddělení – nástup trestu odnětí svobody, určení kmenové věznice pro další výkon trestu
- výstupní oddělení – sociální výcvik a cílená práce na pomoc odsouzeným v přípravě podmínek k úspěšnému startu do běžného života
- oddíl A – výkon trestu s dozorem, zaměstnání odsouzených ve vnitřní režii (údržba, prádelna, úklid)
- oddíl B – výkon trestu s dozorem, specializované oddělení pro osoby s poruchou duševní a poruchou chování
- oddíl C – výkon trestu s dozorem, zaměstnání odsouzených mimo věznici
- oddíl D – výkon trestu s ostrahou, zaměstnání odsouzených ve vnitřním provozu (montáž plošných spojů a kabelů, dobrušování užitkového skla)
- oddíl E – výkon trestu s dozorem, zaměstnání odsouzených ve vnitřní režii (kuchaři)
- oddíl F – výkon trestu s dozorem, zaměstnání odsouzených mimo věznici

6 Specializované oddělení pro odsouzené ve VTOS

Zacházení s odsouzenými je ustanoveno v **Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby a justiční stráže České republiky č.42/2009, o zřizování a činnosti specializovaného oddělení pro VTOS odsouzených s poruchami duševními a poruchami chování.**

Kapacita oddělení ve Vazební věznici Liberec zahrnuje 21 lůžek a odsouzení jsou ubytováni v jednom samostatném kolektivu. Specializované oddělení tvoří samostatný celek prostorů, má k dispozici kulturní a terapeutickou místnost, kuchyňku, sociální zařízení. Dále využívá společné prostory věznice, kterými jsou vycházkové dvory, posilovna, tělocvična a dílna pro pracovní terapii a arteterapii (projekce osobnostních charakteristik). Specializované oddělení ve Vazební věznici Liberec bylo zřízeno od listopadu 2008.

Nejdůležitějším článkem pro úspěšné plnění úloh terapeutického programu jsou pracovníci Specializovaného oddělení, kteří mají potřebnou kvalifikaci v rámci svých specializací a jsou povinni se trvale dále odborně vzdělávat. Spolupracují v jednotném týmu, který se pravidelně schází k řešení úloh a problémů. Tým specialistů se skládá ze dvou vychovatelů, psychologa, speciálního pedagoga, sociálního pracovníka a vychovatele terapeuta. Jednou týdně jsou pro klienty zajištěny služby psychiatra.

Hlavním cílem existence a terapeutického zacházení s klienty je snížení rizika recidivy klienta, a v tomto smyslu tedy ochrana potenciální oběti. Znamená to zvýšení schopnosti klienta žít po propuštění samostatně a legálně v kontextu našeho společenského systému, převzetí odpovědnosti za vlastní způsob života. Podmínky zařazení a režimová opatření v terapeutickém programu jsou uvedeny na webových stránkách:

<http://vscr.cz/vazebni-veznice-liberec-79/specializovane-oddeleni-1231/specializovane-oddeleni-vv-liberec>

6.1 Podmínky zařazení

Do terapeutického programu Specializovaného oddělení jsou zařazováni odsouzení, pokud splňují následující podmínky:

- Dosažení věku 18 let
- Dostačující znalosti českého jazyka

- Trest odnětí svobody do věznice s dozorem,
- Splnění diagnostických kritérií poruchy osobnosti a chování F60 – F61 dle MKN-10, posoudí psychiatr stanovením diagnózy nebo psycholog orientačním vyšetřením
- Spáchání trestného činu násilného charakteru, zejména TČ proti životu a zdraví (§ 215, § 219, § 221-224, § 225), proti svobodě a lidské důstojnosti (§ 231, § 232, § 234 – 234a, § 235, § 241), TČ hrubě narušující občanské soužití (§ 196 a § 197a, § 198, § 202) nebo TČ proti pořádku ve věcech veřejných (§ 155 a 156);
 - se zbývající délkou trestu minimálně 12 měsíců
 - disponují intelektovým výkonem
 - jsou schopni se přiznat (alespoň částečně) ke spáchání trestného činu
 - jsou motivováni a schopni se ve skupinovém kontextu zabývat tématy, které se týkají spáchaného trestného činu

6.2 Terapeutický program

Terapeutický program je klíčovou součástí Specializovaného oddělení a rámcem veškerému zacházení s klienty v rámci tohoto oddělení. Program trvá zpravidla 12 měsíců (v odůvodněných případech až 18 měsíců), je strukturován stabilním denním režimem a aktuálně upravován týdenním plánem terapeutických, speciálně výchovných a zájmových aktivit. S klienty je pracováno v rámci komunity, terapeutické skupiny i individuálně. Odsouzený se nejdříve adaptuje na podmínky oddělení, včleňuje se do komunity a její činnosti, zahajuje sociálně psychologický výcvik, poznává vlastní osobnost. V další fázi odsouzený přijímá odpovědnost za sebe i druhé, je veden k zaujetí kladného postoje k dalšímu průběhu výkonu trestu i k dalšímu životu po propuštění, je motivován k vlastní odpovědnosti a k vytýčení nových životních cílů směřovaných k životu po propuštění. Připravuje se na odchod z vězení, tzn. na zajištění bydlení, práce, jiné následné péče. Zdokonaluje se v sebeobslužných aktivitách a zúčastňuje se extramurálních aktivit (kulturní, přírodovědné akce i mimo prostředí vězení). Po úspěšném ukončení terapeutického programu jsou odsouzení přednostně zařazováni do rekvalifikačních kurzů nebo do práce.

Součástí terapeutického programu v širším slova smyslu jsou specifické terapeutické a specifické edukativní aktivity. Terapeutické aktivity vede psycholog a vychovatel terapeut. Probíhají zde individuální pohovory a práce (deníky, elaboráty, osobní úkoly, plány),

komunitní setkání, pracovní terapie. Edukativní aktivity řídí vychovatel, speciální pedagog, sociální pracovník. Jedná se o vzdělávací a nácvikové skupiny.

Vyhodnocování režimových opatření je prováděno formou bodovacího systému, který je nastaven v závislosti na plnění jednotlivých bodů režimových opatření. S celým systémem bodování bude odsouzený seznámen na začátku pobytu na specializovaném oddělení. Každý odsouzený musí týdně splnit stanovený počet povinných hodin (bodů) terapeutického programu, pokrytí činí 21 hodin týdně (viz příloha č.2).

6.3 Vyhodnocení činnosti Specializovaného oddělení

V současnosti se zatím nedá přínos Specializovaného oddělení jednoznačně vyhodnotit, protože toto oddělení opustili pouze tři odsouzení. Je pravdou, že jeden z nich, po dvou týdnech, kdy se zapojil do projektu, tento projekt opustil a nikdo neví, kde se nyní pohybuje. Zbývající dva klienti byli propuštěni nedávno, takže zatím není žádná zpětnovazební informace o jejich zapojení do občanského života.

Obecně lze ale říci, že je dosti výrazný rozdíl v myšlení a chování odsouzených na začátku samotného programu a poté při jeho ukončení. Na druhé straně by bylo neobjektivní pouze takovéto posouzení. Podmínky, které mají vytvořeny, jsou značně odlišné od podmínek v reálném životě. Je to „skleníkové prostředí“, kde jsou klienti každodenně konfrontováni s realitou a ze strany komunity (případně odborného personálu) mají zpětnou vazbu o tom, zda jsou standardy jejich reakcí „dobré“, či nepřiměřené a neadekvátní. Jaké bude mít Specializované oddělení výsledky se může ukázat jen v delším časovém horizontu a při výstupu více odsouzených.

7 Empirické šetření

7.1 Cíl práce

Hlavním cílem praktické části bakalářské práce je analýza příčin chování, profilování pachatelů domácího násilí ve vazební věznici a zpracování názorů pachatelů trestné činnosti ve výkonu trestu odnětí svobody na problematiku násilného chování.

Praktická část bakalářské práce na základě provedeného šetření, které jsme vykonali ve Vazební věznici Liberec, analyzuje a hodnotí získané informace vzhledem ke stanoveným předpokladům o pachatelích domácího násilí. Domníváme se, že více jak 60% pachatelů domácího násilí, toho času ve věznici nebo ve vazbě, odmítá nést odpovědnost za svoje chování a následky násilí podceňují. Současně si myslíme, že více jak 80% pachatelů domácího násilí, toho času ve věznici nebo ve vazbě, nemá sklon k další trestné činnosti jiného charakteru.

Bakalářská práce nemá za úkol zpracovat dané téma vyčerpávajícím způsobem, ale zaměřit pozornost na samotné pachatele domácího násilí, přiblížit jejich charakteristiku a odhalit, zda jsou si dotazovaní vědomi vážnosti trestné činu, za který si odpykávají trest odnětí svobody.

7.2 Stanovené předpoklady

Stanovili jsme si dva základní předpoklady, které jsme se rozhodli prověřit průzkumovým šetřením

P 1 : Lze předpokládat, že více jak 60% pachatelů domácího násilí, toho času ve věznici nebo ve vazbě, odmítá nést odpovědnost za svoje chování a následky násilí podceňují.

P 2: Lze předpokládat, že téměř 80% pachatelů domácího násilí, toho času *ve věznici nebo* ve vazbě, nemá sklon k další trestné činnosti jiného charakteru.

7.3 Použité metody

Jako hlavní metodu práce jsme zvolili nestandardizovaný dotazník s otevřenými i uzavřenými otázkami, což je typická technika pro kvantitativní průzkum, a pro nás je metodou sběru dat (viz příloha č.1 s.78). Pro vysvětlení cílů dotazníku a zajištění

správného porozumění otázkám v dotazníku jsme použili metodu rozhovoru. Byli iniciováni speciální pracovníci, kteří zajistili bezproblémovou prezentaci dotazníků u respondentů, aby se předešlo problémům s vyplňováním dotazníků. Další důležitou metodou práce byla analýza spisové dokumentace. Získané údaje nám přiblížily problematiku trestné činnosti odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody.

7.3.1 Nestandardizovaný dotazník

Nestandardizovaný dotazník pro nás byl jednou z hlavních metod práce a sběru dat. Pečlivě jsme sestavili pořadí otázek tak, aby respondent správně pochopil jejich podstatu. V první části byl dotazník zaměřen na identifikační údaje a v druhé byl již zaměřen na položky, které se týkaly problémů samotných násilných trestných činů (viz příloha č.1 s.78).

7.3.2. Rozhovor

Metoda rozhovoru pro nás byla jen dílčí metodou práce, sloužila nám k vysvětlení cíle a jednotlivých otázek v dotazníku. Bylo nutné i specializovaným pracovníkům vysvětlit, jak s dotazníkem pracovat.

7.3.3. Analýza sekundárních zdrojů a studium dokumentace

Další metodou práce pro nás bylo studium a analýza spisové dokumentace odsouzených, které nám napomohly utřídit si informace a poznatky o charakteru trestné činnosti. Získané údaje jsme si zapisovali do archu, abychom získali rychlý vhled do situace a dále mohli vyhodnotit pravdivost výpovědí vězňů v dotazníkovém šetření. Prakticky jsme získali pravdivý obraz o spáchaných trestných činech a jejich pachatelích.

7.4 Charakteristika zkoumaného souboru

Respondenty průzkumného souboru jsou odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody.

Soubor tvoří tyto skupiny:

- odsouzení umístění ve výkonu trestu odnětí svobody za násilnou a úmyslnou trestnou činnost (28 respondentů).
- odsouzení umístění ve výkonu trestu odnětí svobody za majetkovou trestnou činnost (3 respondenti).

- zvláštní skupinou jsou odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody za výrobu a distribuci omamných a psychotropních látek (4 respondenti).

1) Jedinci, odsouzení za násilné a úmyslné trestné činy a zpravidla recidivisté (např. loupežné přepadení, znásilnění, ublížení na zdraví, vraždy), jsou umístěni odděleně, aby neovlivňovali průběh výkonu trestu ostatních odsouzených. Jejich postoje a přístup k péči speciálních pracovníků je nízká, pouze na úrovni formality. Tito odsouzení jsou daleko ve větší míře pod dozorem a ostrahou příslušníků vězeňské služby z důvodů stanovených zásad bezpečnosti. Jejich přístup k vnitřnímu řádu, programu zacházení a účelu výkonu trestu je zpravidla negativní, proto jsou i nejisté jejich předpoklady k úspěšné nápravě.

2) Jedinci, odsouzení za majetkovou trestnou činnost (např. finanční delikty, autonehody, neplacení výživného), jsou umístěni odděleně od recidivistů a odsouzených za násilnou trestnou činnost v souladu se zákonem o „výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb. Zpravidla mají zájem o práci, k zajišťované péči ze strany speciálních pedagogů, vychovatelů, psychologů a sociálních pracovníků se staví pozitivně a mají tak vysoký předpoklad úspěšnosti nápravy a resocializace.

3) Zvláštní kategorií jsou odsouzení za výrobu a distribuci omamných a psychotropních látek. Tato skupina může potencionálně souviset s násilnou trestnou činností.

7.5 Postup a technika průzkumového šetření

Před zahájením samotnému průzkumu jsme nejprve tři respondenty požádali o pilotní vyplnění dotazníků. Chtěli jsme si být jisti, že všichni respondenti porozumí našim otázkám v nestandardizovaném dotazníku.

Průzkumné šetření bylo zahájeno v měsíci prosinci 2008 a zúčastnilo se ho postupně celkem 35 respondentů. Při vyplňování dotazníku byli všichni respondenti upozorněni, že získaná data jsou anonymní. Dotazníky byly postupně rozdány respondentům a vyplněné nám byly vráceny zpět ke zpracování. Byla zajištěna 100% návratnost dotazníků.

8 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření jsme provedli u 35 respondentů formou nestandardizovaného dotazníku ve Vazební věznici Liberec za sledované období prosinec 2008 – prosinec 2009 (viz příloha č.1 s.78).

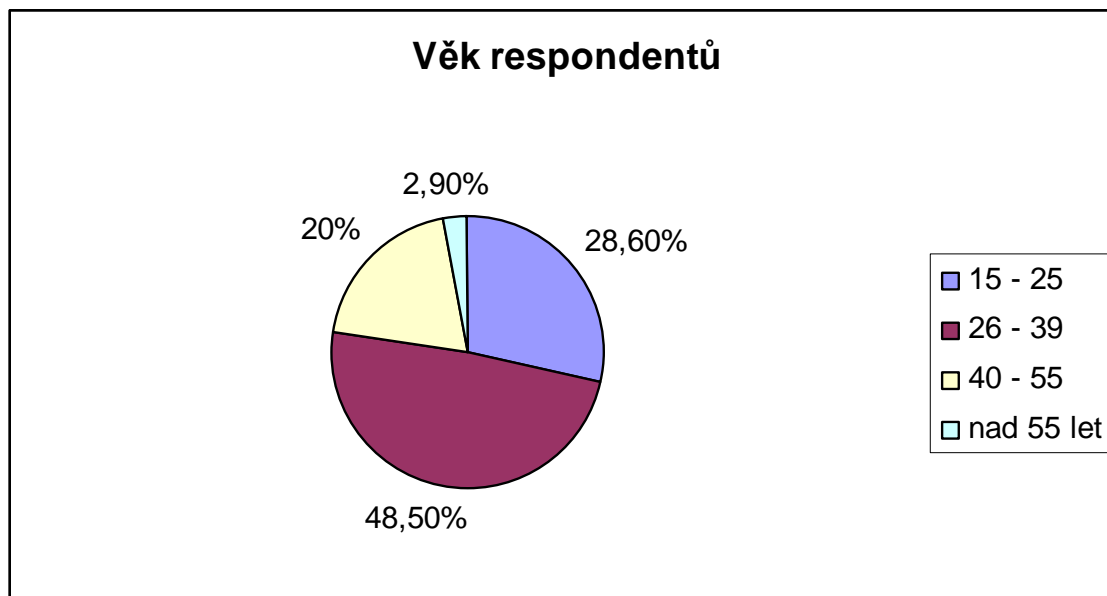
8.1 Vyhodnocení identifikačních údajů respondentů nestandardizovaným dotazníkem

- *Vyhodnocení identifikačních údajů o respondentech (věk)*

Tabulka č. 1: Věk respondentů

Věk respondentů	15 - 25	26 - 39	40 - 55	nad 55 let	Σ
Odpověď	10	17	7	1	35
Vyjádření v%	28,6	48,5	20	2,9	100%

Graf č.1: Věk respondentů

V rámci zjišťování informací o souboru respondentů jsme zjistili, že empirického průzkumu ve sledovaném období se zúčastnilo celkem 35 mužů. Z toho bylo téměř 28,6% dotazovaných ve věku od 15-25 let, dále 48,5% dotazovaných ve věku od 26-39 let. Celkem 20% dotazovaných ve věku od 40-55 let a 2,9% dotazovaných ve věku nad 55 let.

Údaje jsme vyhodnotili graficky

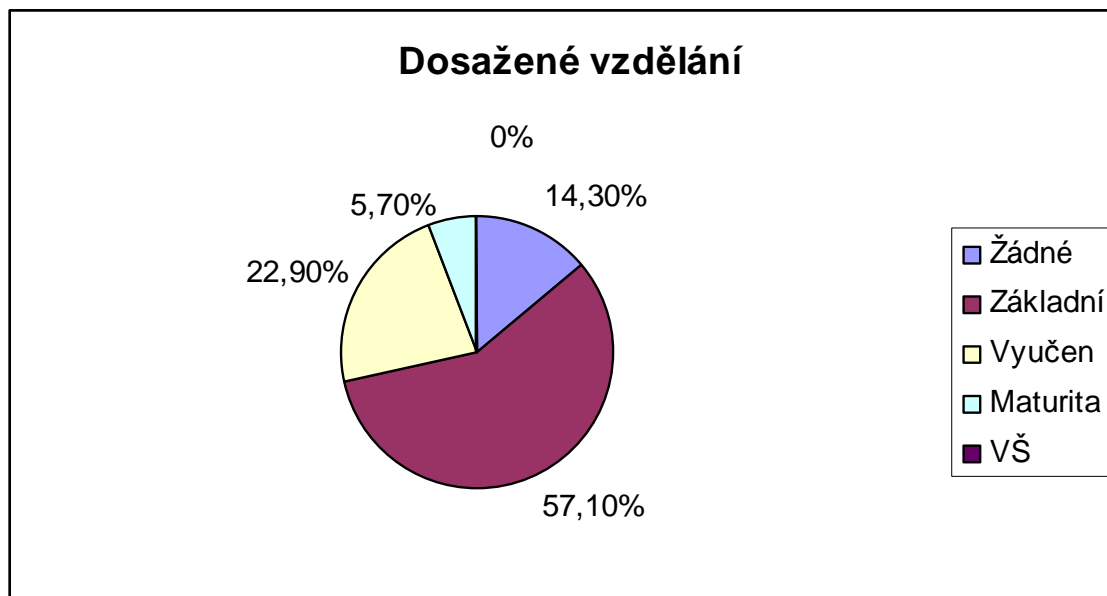
Viz tabulka a graf č. 1.

• **Vyhodnocení identifikačních údajů o respondentech (dosažené vzdělání)**

Tabulka č. 2: Dosažené vzdělání

Dosažené vzdělání	Žádné	Základní	Vyučen	Maturita	VŠ	Σ
Odpověď	5	20	8	2	0	35
Vyjádření v%	14,3	57,1	22,9	5,7	0	100%

Graf č.2: Dosažené vzdělání

Tabulka č.2 a graf č. 2 dokládá přehled vzdělání 35 respondentů.

Průzkumem jsme zjistili, že z celkového počtu respondentů nedosáhlo 14,3% mužů žádného vzdělání, až 57,1% dosáhlo základního vzdělání a 22,9% dotazovaných se vyučilo. Středoškolské vzdělání dosáhlo pouze 5,7% mužů a vysokoškolské vzdělání nebylo zjištěno u žádného respondenta.

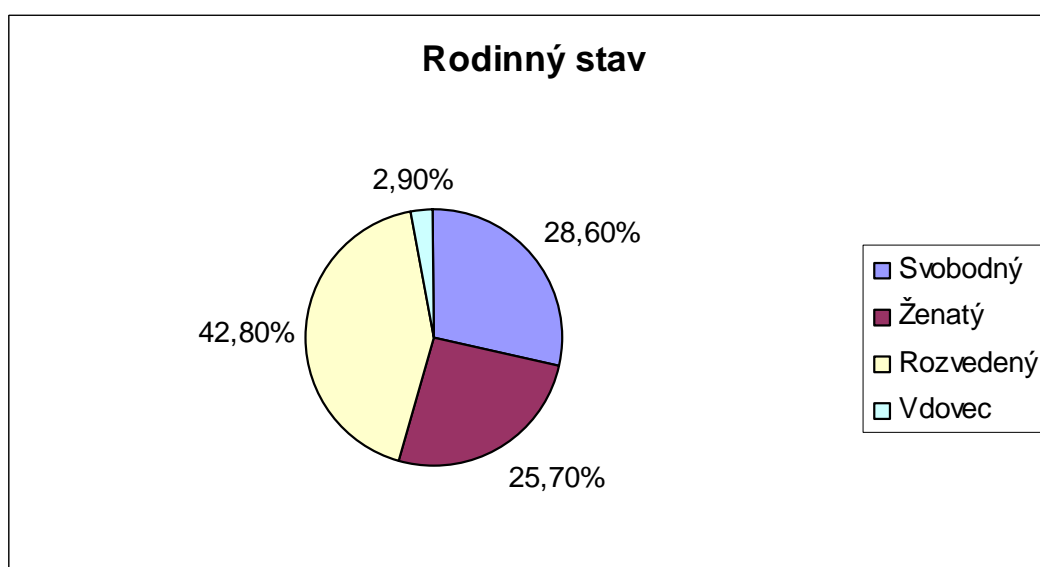
Z vyhodnocení získaných údajů vyplývá, že přes polovina dotazovaných získala pouze základní vzdělání, v minimálním počtu jsou zastoupeni respondenti s výučním listem. Z tohoto faktu lze usuzovat na skutečnost, že se domácího násilí dopouštěli spíše jedinci, kteří měli jen to nejzákladnější vzdělání.

• *Vyhodnocení identifikačních údajů o respondentech (rodinný stav)*

Tabulka č. 3: Rodinný stav respondentů

Rodinný stav	Svobodný	Ženatý	Rozvedený	Vdovec	Σ
Odpověď	10	9	15	1	35
Vyjádření v%	28,6	25,7	42,8	2,9	100%

Graf č.3: rodinný stav respondentů

Ze zkoumaného vzorku o rodinném stavu respondentů za sledované období lze vysledovat, že je 28,6% dotazovaných svobodných, ženatí jsou zastoupeni v počtu 25,7%, rozvedených mužů je 42,8%, pouhých 2,9% jsou vdovci.

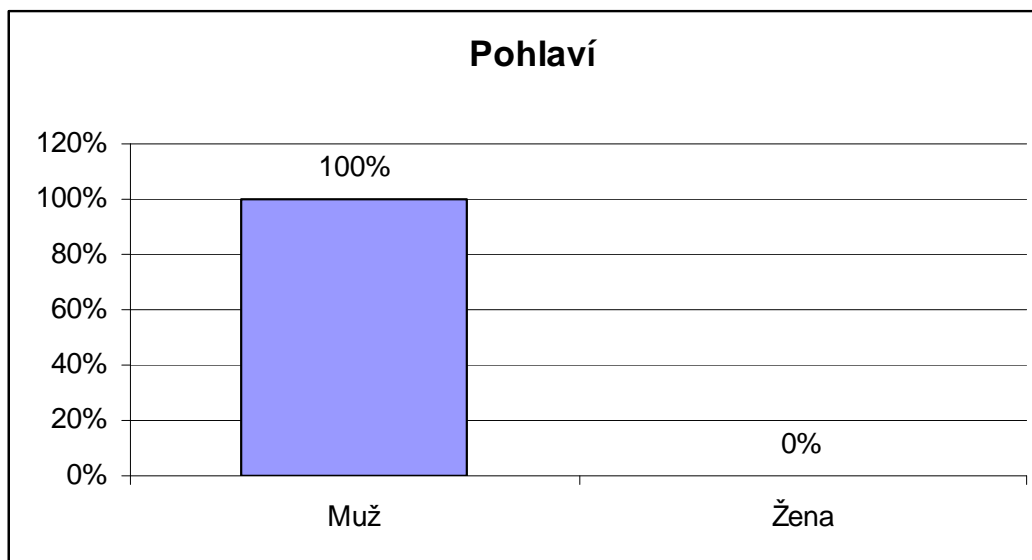
Z průzkumu vyplývá, že vysoké procento respondentů z našeho souboru je rozvedených.

• *Vyhodnocení identifikačních údajů o respondentech (pohlaví)*

Tabulka č. 4: Pohlaví respondentů

Pohlaví	Muž	Žena	Σ
Odpověď	35	0	35
Vyjádření v%	100	0	100%

Graf č. 4: Pohlaví respondentů

Tabulka č.4 a graf č. 4 vykazují, že v dotazníkovém šetření odpovídá na otázky 35 mužů, v souboru není žena.

8.2 Prezentace analýzy výsledků šetření zjištěných nestandardizovaným dotazníkem – otázky zaměřené na agresi a násilí

V této části dotazníku jsme vyhodnocovali výsledky dotazníkového šetření, které se zabývá problematikou domácího násilí. Předmětem průzkumu jsou položky v dotazníku, které by měly potvrdit nebo vyvrátit stanovené předpoklady.

P 1 :

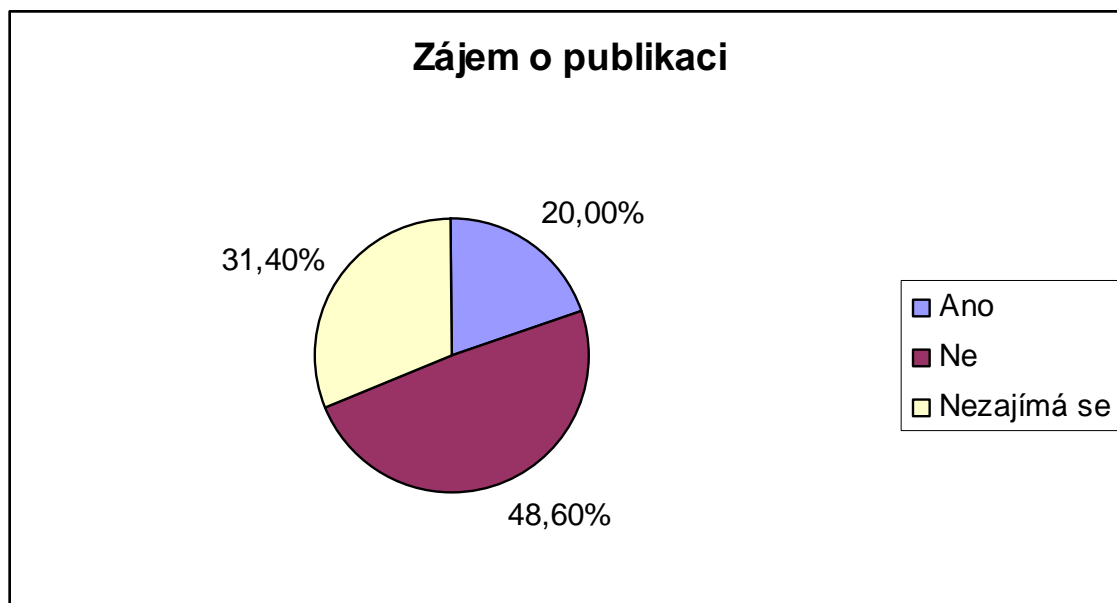
Lze předpokládat, že více jak 60% pachatelů domácího násilí, toho času ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody za násilné trestnou činnost, odmítá nést odpovědnost za svoje chování a následky násilí podceňují.

- Vyhodnocení otázky zájmu respondenta o publikaci na téma domácí násilí

Tabulka č. 5: Zájem o publikaci

Zájem o publikaci	Ano	Ne	Nezajímá se	Σ
Odpověď	7	17	11	35
Vyjádření v%	20,00%	48,60%	31,40%	100%

Graf č. 5: Zájem o publikaci

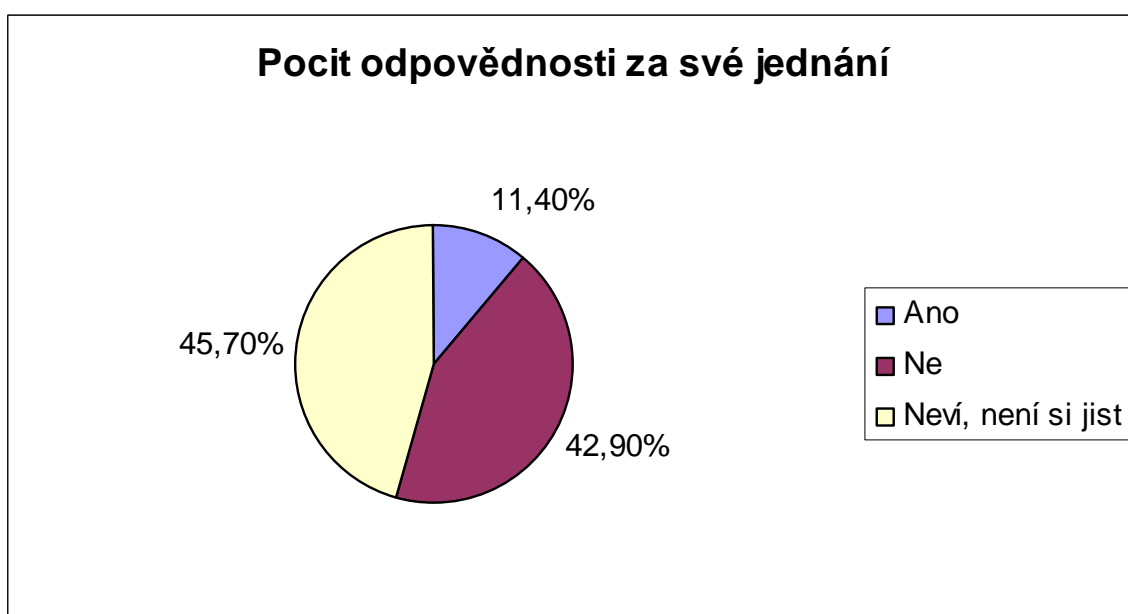
V rámci zjišťování informací v položce č.5, tedy zájmu o nějakou publikaci, která by se vztahovala k problematice násilí obecně, či přímo k problematice domácího násilí odpovědělo kladně pouze 20% .

• Vyhodnocení otázky pocitu odpovědnosti respondenta za své násilné jednání

Tabulka č. 6: Pocit odpovědnosti za své jednání

Pocit odpovědnosti za své jednání	Ano	Ne	Neví, není si jist	Σ
Odpověď	4	15	16	35
Vyjádření v%	11,40%	42,90%	45,70%	100%

Graf č. 6: Pocit odpovědnosti za své jednání

Tato otázka je zaměřena na vnitřní odpovědnost za jednání, kterého se dopustili odsouzení a souvisí tak s celkovým přijetím viny, což je jeden z faktorů, podle kterého se dá usuzovat na fakt, že jsou schopni tito jedinci korigovat své jednání a přemýšlet o svých chybách. Jinými slovy, že jsou schopni resocializace a celkové nápravy.

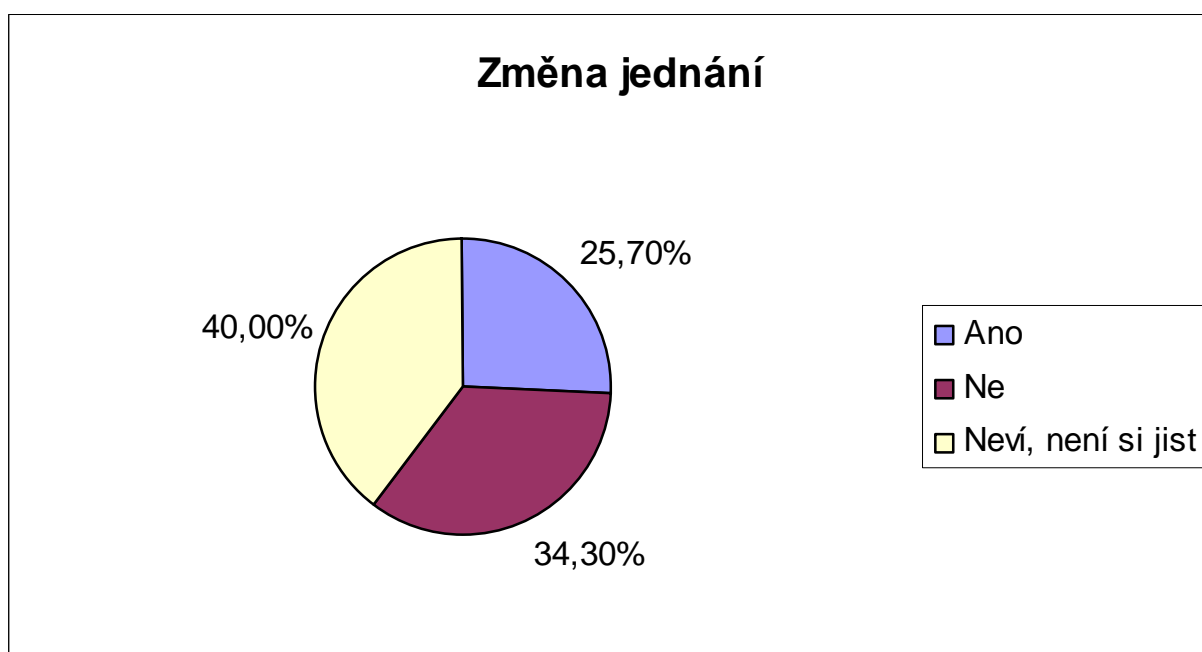
Z našeho průzkumu vyplývá, že jen minimální počet odsouzených (4 jedinci, což je 11,4% dotazovaných) má pocit odpovědnosti a cítí vinu za své násilné chování. Téměř polovina dotazovaných má rigidní postoje ke své trestné činnosti a není tak schopna projevit pocitu viny. Ještě větší procento dotazovaných (45,7% jedinců) neví, jak se vypořádat s odpovědností za spáchanou násilnou trestnou činnost.

• Vyhodnocení otázky o možnosti změny jednání respondenta

Tabulka č. 7: Změna jednání

Změna jednání	Ano	Ne	Neví, není si jist	Σ
Odpověď	9	12	14	35
Vyjádření v%	25,70%	34,30%	40,00%	100%

Graf č. 7: Změna jednání

V této položce, která do jisté míry koreluje s předchozí otázkou, se ukázalo, že vyhraněné postoje respondentů v otázce odpovědnosti za své násilné jednání se v této položce částečně přehodnotily a větší počet jedinců uvažuje o možné změně. V rámci dotazníkové metody vyšlo z uvedeného grafu najevo, že 34,3% dotazovaných mužů si nepřipouští změnu v násilném jednání, 40% mužů neví jak se zachovat a 25,7% respondentů odpovídalo kladně na změnu jednání. Je však otázkou, do jaké míry je myšlenka změny jednání skutečně upřímná, nebo zda-li nejde z jejich strany spíše o účelovou výpověď, pokud si uvědomíme, že respondenti jsou nyní potrestáni odnětím svobody.

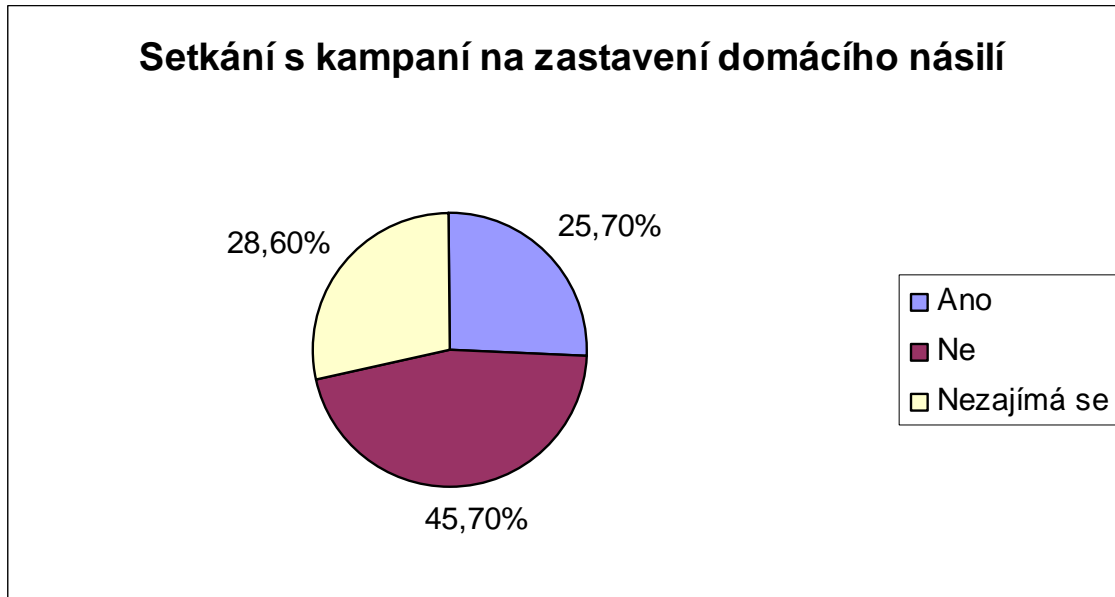
Výsledky dotazníkového šetření dokládají, že za sledované období se rozhodně zmenšilo procento těch jedinců (neuvažují o své odpovědnosti ze 40% ve vztahu ke změně násilného jednání na 34%), kteří nejsou ochotni změnit své jednání a tím i své postoje k násilné trestné činnosti.

- **Vyhodnocení otázky možnosti setkání respondenta s kampaní na zastavení domácího násilí**

Tabulka č. 8: Setkání s kampaní na zastavení domácího násilí

Setkání s kampaní na zastavení domácího násilí	Ano	Ne	Nezajímá se	Σ
Odpověď	9	16	10	35
Vyjádření v%	25,70%	45,70%	28,60%	100%

Graf č. 8: Setkání s kampaní na zastavení domácího násilí

Další položkou v předkládaném dotazníkovém šetření byla otázka zaměřená na kampaně proti násilí a násilnému jednání. Uvedený graf a tabulka č.8 nám dokumentuje přehled o 25,7% dotazovaných, kteří se s kampaní na zastavení domácího násilí v průběhu života již setkali. Bohužel 45,7% respondentů nemá s kampaní korektivní zkušenost.

Z vyhodnocení získaných údajů vyplývá, že téměř třetinu dotazovaných jedinců tato problematika naprosto nezajímala a naproti tomu jedna čtvrtina dotazovaných má zájem o

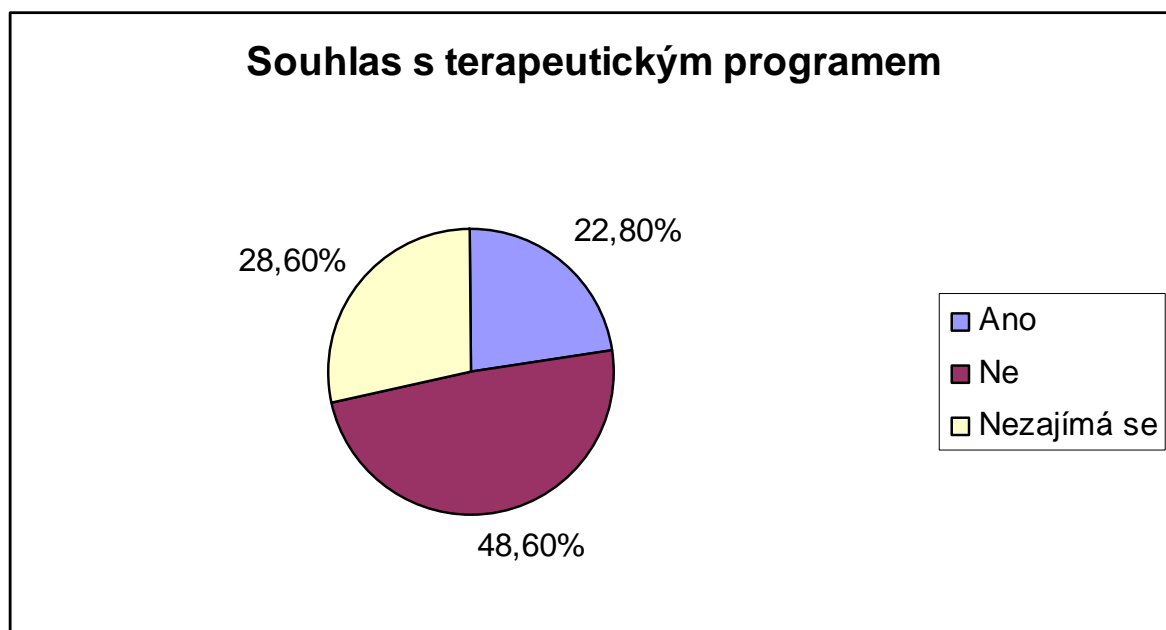
tuto problematiku a jsou do jisté míry motivovaní pro získání informací souvisejících s touto problematikou (např. Bílý kruh bezpečí apod.).

• **Vyhodnocení otázky souhlasu respondenta s účastí na terapeutickém programu**

Tabulka č. 9: Souhlas s terapeutickým programem

Souhlas s terapeutickým programem	Ano	Ne	Nezajímá se	Σ
Odpověď	8	17	10	35
Vyjádření v%	22,80%	48,60%	28,60%	100%

Graf č. 9: Souhlas s terapeutickým programem

V rámci otázky k souhlasu respondenta s terapeutickým programem jsme zjistili, že z celkového počtu 35 respondentů by 22,8% dotazovaných souhlasilo s nabídkou terapeutického programu, až 48,6% odpovědí bylo záporných a 28,6% dotazovaných se touto možností vůbec nezabývá. Tato položka do jisté míry souhlasí s předchozími dvěma otázkami a spíše (schopností změny jednání a zájmu o kampaně, zaměřené proti násilí jako takovému) má vztah k (ne)odpovědnosti za své násilné jednání.

Ze zkoumaného vzorku lze vyčíst a zároveň nám vyplývá, že téměř polovina respondentů nesouhlasí s tím, že by se zapojili do programu a terapeutickým zaměřením. Téměř stejné procento dotázaných jako u položky změna jednání, by dalo souhlas se zapojením do

terapeutického programu, který by mohl přinést změny jejich násilného chování. Zarážejícím faktem je však skutečnost, že téměř 80% dotazovaných se nechce zapojit do takových aktivit, nebo je tato problematika vůbec nezajímá.

P 2 :

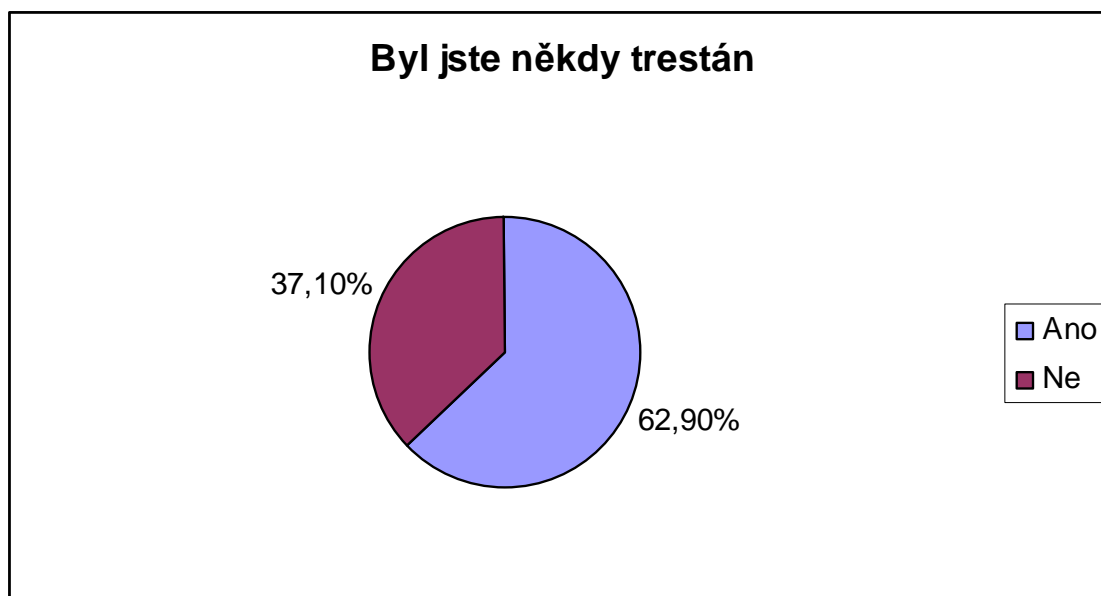
Lze předpokládat, že více jak 80% pachatelů domácího násilí, toho času ve věznici nebo ve vazbě, nemají sklon k další trestné činnosti jiného charakteru.

• **Vyhodnocení otázky trestnosti respondenta**

Tabulka č. 10: Byl jste někdy trestán

Byl jste někdy trestán	Ano	Ne	Σ
Odpověď	22	13	35
Vyjádření v%	62,90%	37,10%	100%

Graf č. 10: Byl jste někdy trestán

Tabulka a graf č.10 nám dokládají zjištěné výsledky o trestech respondentů v minulosti. Z této položky vyplývá ta skutečnost, že více jak 60% zúčastněných respondentů již byla v minulosti trestána. Mnohem zajímavějším faktem je však vyjádření 37% dotazovaných,

že ještě nebyla v minulosti trestána, ale jejich první uvěznění souvisí s tak závažnou trestnou činností, jako je domácí násilí.

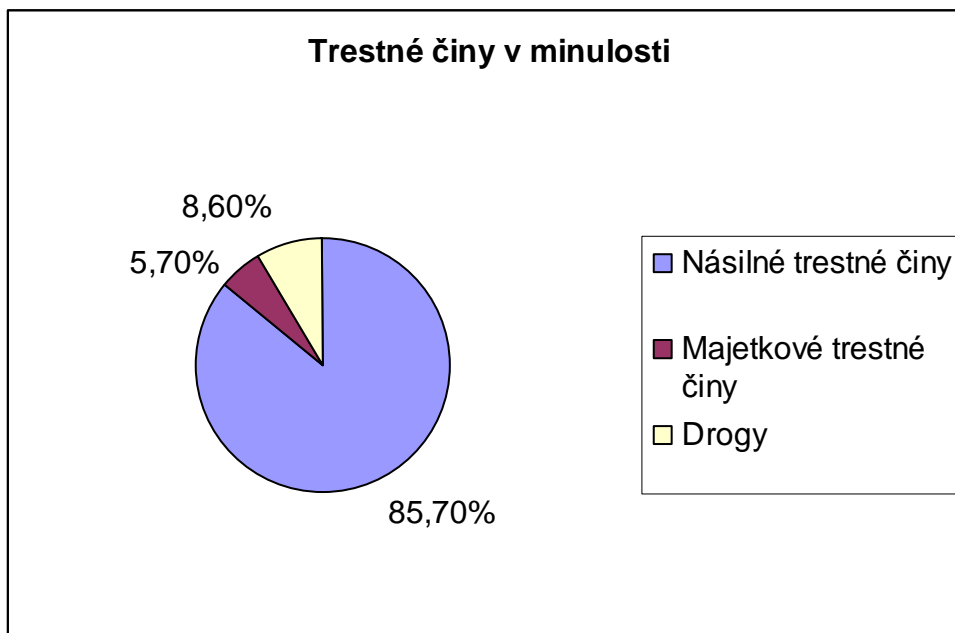
Interpretace tohoto faktu je velmi obtížná. Může souviset s tím, že se dotazovaní již dříve „skrytě“ dopouštěli této činnosti, ale vzhledem k různým okolnostem nebylo na jejich násilnou trestnou činnost podáno trestní oznámení.

• **Vyhodnocení otázky trestných činů respondentů v minulosti**

Tabulka č. 11: Trestné činy v minulosti

Trestné činy v minulosti	Násilné trestné činy	Majetkové trestné činy	Drogy	Σ
Odpověď	30	2	3	35
Vyjádření v%	85,70%	5,70%	8,60%	100%

Graf č. 11: Trestné činy v minulosti

Tabulka a graf č.11 nám dokládají, že převážná většina respondentů se již v minulosti dopustila násilných trestných činů, u majetkových trestných činů je to 8,6% mužů, u trestných činů spojených s drogovou závislostí přesahují hodnoty 11%.

Velmi znepokojující skutečností je interpretace „trestných činů v minulosti“. Z dotazníkového šetření nám vyplývá, že více jak 80% dotázaných za sledované období se

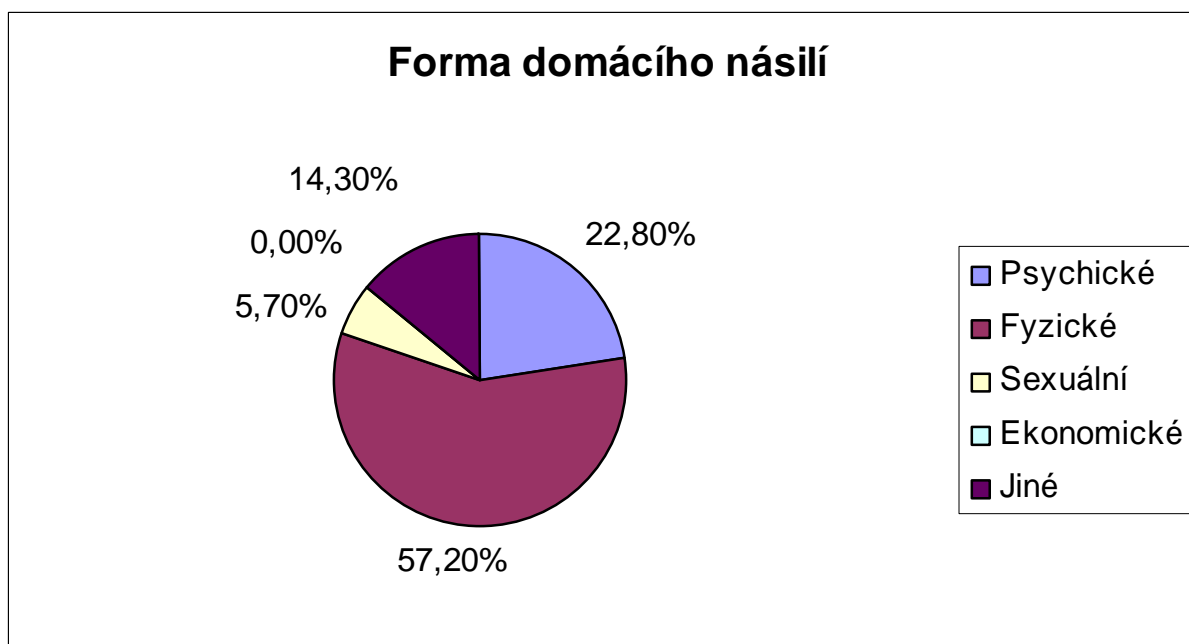
v minulosti dopustilo stejné trestné činnosti. To znamená, že trest, který jim byl v minulosti udělen za násilnou trestnou činnost, neměl v podstatě jakýkoliv výchovný účinek. To do jisté míry dokresluje odpovědi na otázku č. 6., tedy pocity, které prožívají respondenti za své jednání, a také souvisí s přiznáním pocitu viny. A právě tento fakt je velmi důležitým faktorem pro to, aby jedinec nerecidivoval. Zvláštním segmentem trestných činů v minulosti jsou trestné činy spojené s drogami. Ty mohou být propojeny s majetkovou trestnou činností, ale za určitých okolností mohou být spojeny i s násilím páchaným pod vlivem drog.

• **Vyhodnocení otázky forem domácího násilí respondentů**

Tabulka č. 12: Forma domácího násilí

Trestné činy v minulosti	Psychické	Fyzické	Sexuální	Ekonomické	Jiné	Σ
Odpověď	8	20	2	0	5	35
Vyjádření v%	22,80%	57,20%	5,70%	0,00%	14,30%	100%

Graf č. 12: Forma domácího násilí

Položka č. 12 popisuje formy násilné trestné činnosti. V rámci získaného přehledu dotazníkového šetření jsme zjistili, že nejvyšší zastoupení forem domácího násilí bylo fyzického násilí (57,2%), psychické násilí 22,8%, až 14,3% patří k násilí, kde jsou možné různé kombinace agrese a sexuální násilí je zahrnuto v 5,7%.

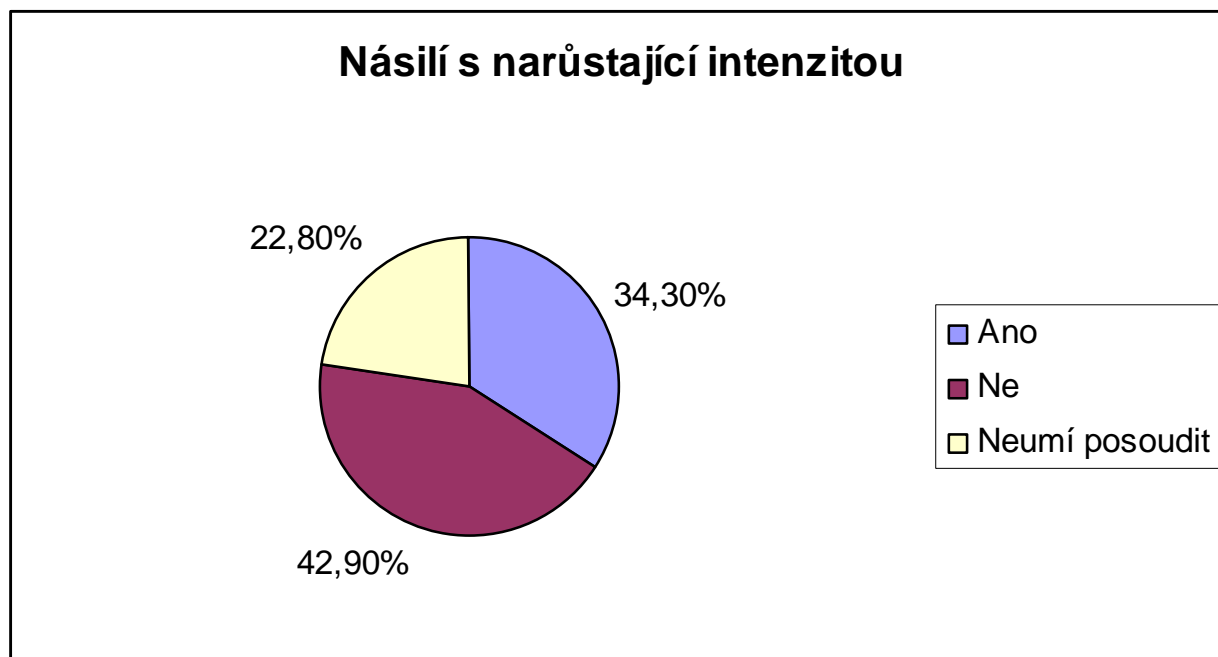
Jak z grafu i tabulky č. 12 vyplývá, téměř 60% dotazovaných uvedla, že se nejčastěji dopouštěli fyzického násilí. Tomu však zpravidla předchází násilí, které lze charakterizovat jako psychická forma nátlaku. Tato skutečnost se i částečně potvrdila v našem dotazníkovém šetření, kdy někteří respondenti uváděli obě formy domácího násilí. Nejzávažnějším zjištěným faktem je skutečnost, že téměř 6% dotazovaných uvedlo sexuální formy násilí na svých partnerkách. Tato forma bývá zpravidla spojována až téměř se sadistickými způsoby týrání. (WEISS, 2002, s. 64).

• **Vyhodnocení otázky násilí s narůstající intenzitou u respondentů**

Tabulka č. 13: Násilí s narůstající intenzitou

Násilí s narůstající intenzitou	Ano	Ne	Neumí posoudit	Σ
Odpověď	12	15	8	35
Vyjádření v%	34,30%	42,90%	22,80%	100%

Graf č. 13: Násilí s narůstající intenzitou

V této položce měli respondenti hodnotit své násilné chování z hlediska jeho intenzity v čase. U 42,9% dotazovaných nemělo domácí násilí vzrůstající tendence, až 34,3% respondentů odpovědělo kladně a 22,8% dotazovaných neumělo tuto situaci posoudit.

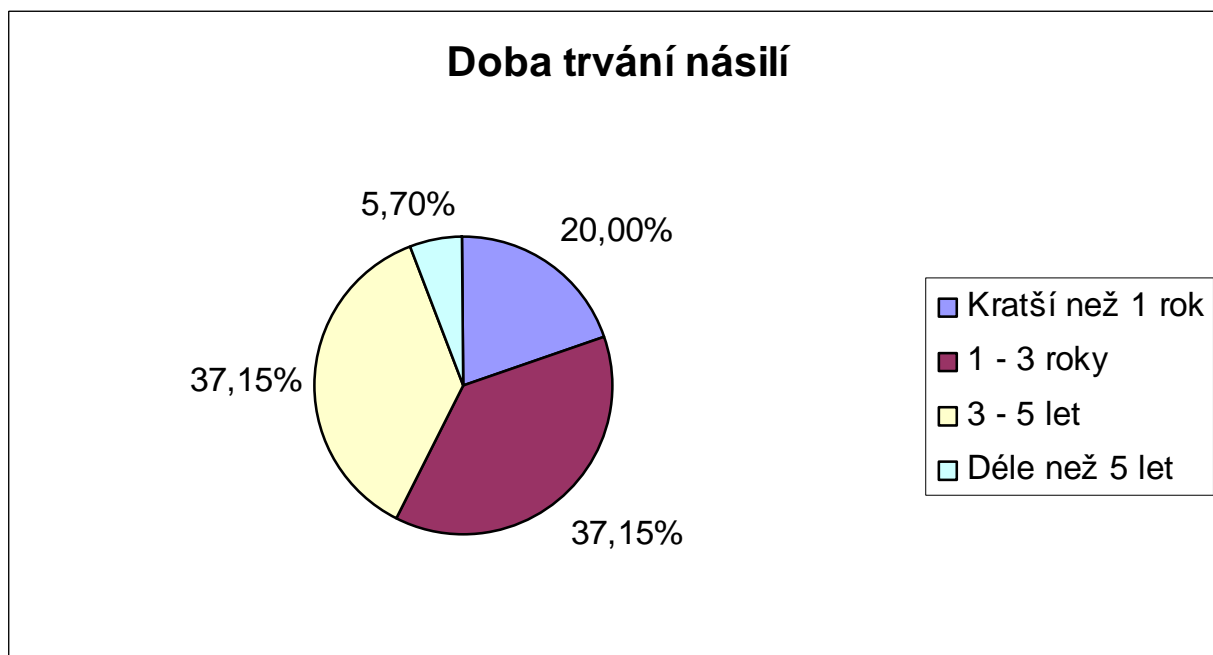
Z tohoto průzkumu vyplývá, že téměř jedna třetina hodnotila své jednání tak, že jejich násilí mělo programující tendence a bylo v čase stále intenzivnější. To do jisté míry souhlasí s otázkou č. 7., kdy až 34% dotazovaných nehodlá měnit své jednání a pokračovali by tak ve svém dalším násilí. Kladně lze u této položky hodnotit to, že 43% dotazovaných uvedlo, že jejich násilí nemělo narůstající intenzitu. Do jaké míry je však jejich tvrzení pravdivé (nebo naopak účelové), nelze posoudit.

• Vyhodnocení otázky doby trvání domácího násilí u respondentů

Tabulka č. 14: Doba trvání násilí

Doba trvání násilí	Kratší než 1 rok	1 - 3 roky	3 - 5 let	Déle než 5 let	Σ
Odpověď	7	13	13	2	35
Vyjádření v%	20,00%	37,15%	37,15%	5,70%	100%

Graf č. 14: Doba trvání násilí

Vyhodnocení položky č. 14 (doba trvání násilného jednání) uvedla až pětina respondentů ve sledovaném období kratší dobu než 1 rok u doby trvání násilí. Doba trvání násilí od 1 do 3 let uvedlo 37,1% dotazovaných. Téměř 43% dotazovaných uvedlo, že jejich násilí mělo dlouhotrvající charakter, tedy od tří let a více.

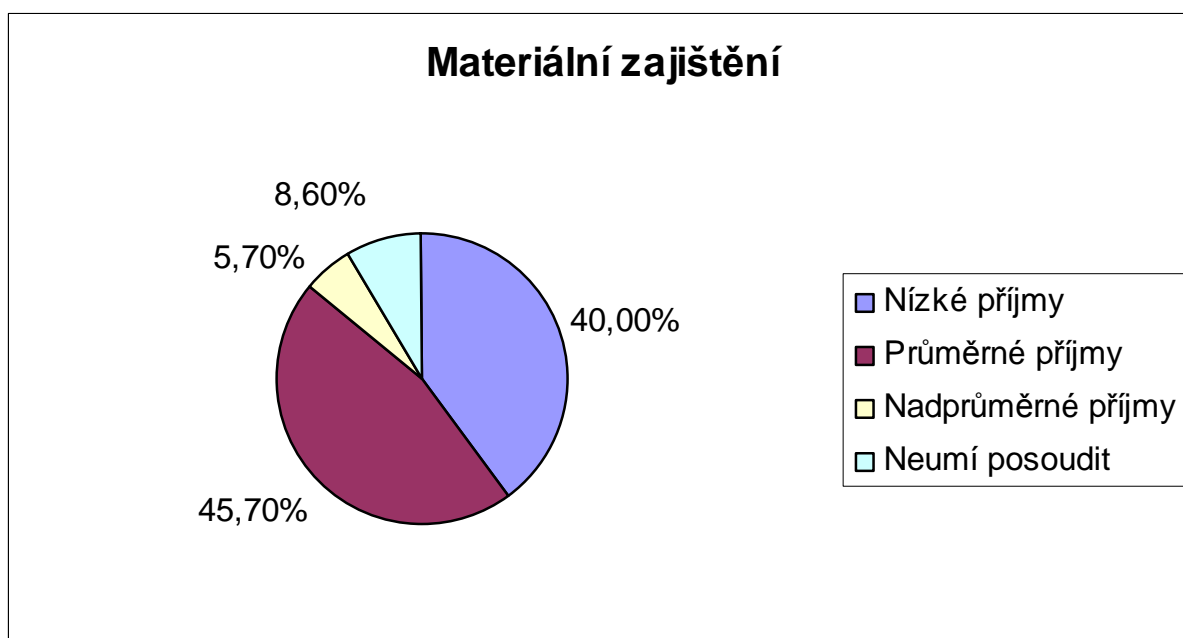
Tento fakt můžeme vyhodnotit tak, že partnerky či děti těchto pachatelů si pomalu zvykaly na tento způsob násilného jednání, případně že byly zastrašování, nebo se i styděli za to, že žijí v jedné domácnosti s partnerem, který je násilníkem. Je však otázkou, jakým mechanismem potom došlo k odhalení jejich chování (podání trestního oznámení mohlo být podáno vzdálenějšími příbuznými, případně k němu mohlo dojít ze strany nezaujatých jedinců, kteří si této skutečnosti všimli). Naopak 20% odpovědí bylo vyhodnoceno jako násilí trvající v kratším časovém intervalu jak 1 rok. To může svědčit o tom, že partnerky těchto pachatelů mohly mít větší oporu ve svém původním rodinném zázemí, které je podpořilo k podání trestního oznámení.

• **Vyhodnocení otázky materiálního zajištění u respondentů**

Tabulka č.15: Materiální zajištění

Materiální zajištění	Nízké příjmy	Průměrné příjmy	Nadprůměrné příjmy	Neumí posoudit	Σ
Odpověď	14	16	2	3	35
Vyjádření v%	40,00%	45,70%	5,70%	8,60%	100%

Graf č. 15: Materiální zajištění

Při vyhodnocení této položky je více než zřejmé, že k domácímu násilí docházelo především v rodinách, které měly nízké či průměrné příjmy. Tato položka je úzce spjata se vzděláním respondentů, kdy až 71% dotazovaných jedinců uvedlo, že nemá žádné vzdělání, případně pouze základní vzdělání.

„Vyšší procento násilné trestné činnosti se vyskytuje v prostředí, které chápe násilí jako jednu z legálních forem dosažení vytyčeného cíle. Ve zvýšené míře jedinci pocházejí z nižší socioekonomické vrstvy, kde je zaznamenáno narušené rodinné prostředí, týrání či ambivalentní výchova“ (Gillernová, 2006, s. 29).

Zjištěná skutečnost odpovídá celkové sociokulturní úrovni pachatelů, kteří při nízkých příjmech nemohli nabídnout členům své rodiny různé aktivity, které by do jisté míry mohly jiným způsobem uspokojovat potřeby jejich rodin. Z anamnéz těchto pachatelů vyplývá, že většina z nich jsou ve zvýšené míře kuřáci, či konzumenti alkoholu. To samo o sobě dále snižovalo materiální zabezpečení rodin a mohlo tak negativně působit na tyto jedince, kteří tím mohli být ještě více agresivnější ve svém chování.

9 Vyhodnocení předpokladů

Předpoklady jsme ověřovali formou nestandardizovaných dotazníků (viz příloha č.1 s.78) u odsouzených osob ve Vazební věznici Liberec ve sledovaném období prosinec 2008 – prosinec 2009.

P 1 :

Lze předpokládat, že více jak 60% pachatelů domácího násilí, toho času ve věznici nebo ve vazbě, odmítá nést odpovědnost za svoje chování a následky násilí podceňují.

Tento předpoklad především ověřovaly otázky č. 6 (pocit odpovědnosti za své jednání), č. 7 (zda respondenti chtějí změnit své jednání) a otázka č. 9 (souhlas s terapeutickým programem, aby byli klienti lépe připraveni změnit způsoby svého jednání). Ze všech tří sledovaných otázek vyplynulo, že velké procento respondentů odmítá nést odpovědnost za svoje chování a následky podceňují, bagatelizují. Někteří si vůbec nepřipouštějí, že by se něčím provinili. Bohužel se nám nepodařilo prokázat, že takto smýšlí více jak 60% respondentů z daného souboru.

Předpoklad č. 1 se nám nepodařilo průzkumem potvrdit.

P 2:

Lze předpokládat, že více jak 80% pachatelů domácího násilí, toho času ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, nemají sklon k další trestné činnosti jiného charakteru.

Pro tento předpoklad především skórovaly otázky č. 10 (zda byli respondenti v minulosti někdy trestáni) a otázka č. 11 (charakter trestné činnosti v minulosti). Při vyhodnocení otázky č. 10 jsme byli překvapeni faktem, že 62% z dotazovaných respondentů již bylo v minulosti trestně stíháno a za tyto trestné činy byli pravomocně odsouzeni. V otázce č. 11. jsme se odsouzených dotazovali, za jakou trestnou činnost byli v minulosti trestáni. Ještě větším překvapením pro nás bylo zjištění, že za násilnou trestnou činnost bylo z našeho souboru takto trestáno přes 80% respondentů.

Druhý předpoklad se nám podařilo prokázat. Lze tedy říci, že pachatelé domácího násilí mají sklony k páčání opakované, stejné trestné činnosti a nemají příliš sklon páchat trestnou činnost jiného charakteru.

Předpoklad č. 2 se nám podařilo potvrdit

10 Závěr

Naše bakalářská práce se zabývá problematikou pachatelů domácího násilí. Protože pracuji ve Vazební věznici v Liberci, zaměřili jsme se na klienty ve výkonu trestu odnětí svobody, kteří byli odsouzeni za násilnou trestnou činnost. Zajímalo nás, jaký postoj zaujímají pachatelé domácího násilí k zamezení tohoto sociálně nepřijatelného jednání.

Provedli jsme průzkumové šetření o zjištění odpovědnosti pachatelů domácího násilí za násilné chování, zda následky násilí podceňují. Dále jsme zjišťovali, zda pachatelé nemají sklon k další trestné činnosti jiného charakteru. Pomocí těchto dvou dílčích předpokladů se nám podařilo odpovědět na naše průzkumové otázky týkající se této problematiky. Z výsledků našeho šetření vplynuly mnohé informace a údaje, které jsme interpretovali v praktické části.

Otázka zaměřená na vnitřní odpovědnost pachatelů za násilné jednání souvisí s celkovým přijetím viny. Je to jeden z faktorů, podle kterého se dá usuzovat, že tito jedinci jsou schopni přemýšlet o svých chybách a celkové nápravě. Téměř polovina dotazovaných má rigidní postoje k trestné činnosti a neví, jak se s odpovědností za spáchanou trestnou činnost vypořádat. Je zajímavé, že vyhraněné postoje v otázce odpovědnosti dotazovaní částečně přehodnotili a větší počet jedinců uvažuje o možné změně v chování. Může jít o účelovou výpověď, jelikož jde o osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, které mohou po odpykání poloviny trestu žádat o podmíněného propuštění, a to může být jeden z projektivních faktorů, který jim může pomoci dostat se na svobodu. Z dalších získaných údajů vplynulo, že velká část dotazovaných problematika násilí naprosto nezajímala a nesouhlasí se zapojením do programu s terapeutickým zaměřením. U třetiny dotazovaných se násilí stupňovalo, mělo dlouhodobý charakter a klienti se dopouštěli opakované trestné činnosti stejného charakteru. To svědčí o tom, že uložený trest neměl v těchto případech žádný výchovný účinek. Jednalo se převážně o fyzické týrání, kterému většinou předchází psychický nátlak.

Stejná trestná násilná činnost se opakuje u osob, které pocházejí z rodin ekonomicky a sociálně spíše slabších. Z anamnéz vyplývá, že rodiče mají nízkou kvalifikaci a často jsou bez trvalého zaměstnání, které může jim a jejich rodinám zvýšit jednak sociální prestiž, jednak vylepšit socioekonomickou situaci rodiny. Také většina dotazovaných má pouze nejzákladnější vzdělání (intelektová kapacita v porovnání s běžnou populací je podstatně

nižší). Značný vliv na kriminalitu má prokazatelně nestabilní rodinné zázemí nebo volný partnerský vztah. Násilí v jakékoliv formě pokládají za normální, přitom se jedná o osoby převážně s poruchami duševními nebo poruchou chování. Klienti jsou agresivní, špatně ovlivnitelní, většina kouří a většina z nich má zkušenosti s návykovými látkami, ať už alkoholem v tom „lepší“ případě, nebo s nejrůznějšími druhy drog.

Velká část klientů vykazuje sníženou sebekritičnost. Nízká úroveň sebereflexe, neschopnost změny násilného chování, nepřijetí viny a dopadů svých činů, jsou průvodním jevem poruchového chování. Působí zde vliv hrubě zanedbané výchovy, duševní nedostatečnost. Resocializační prognóza je u velké části těchto klientů vzhledem k sociálnímu prostředí, kde vyrůstali, ale také vzhledem k vězeňskému prostředí, kde vykonávají trest za násilné chování, spíše pesimistická.

Z výše uvedeného vyplývá, že vězeňské prostředí může být příčinou následného selhání klienta v další trestné činnosti. Nezbytností je podrobné a hluboké zkoumání všech faktorů, které se podílejí na selhávání osob a jejich průběžné analyzování. Cílem je přiblížit chování a vytvořit profil pachatele domácího násilí, aby mu bylo možno poskytnout potřebnou odbornou pomoc a zabránit dalšímu kriminálnímu selhávání.

11 Závěrečná doporučení

Cílem našeho průzkumového šetření, které jsme realizovali ve Vazební věznici Liberec byla analýza problematiky chování a přiblížení profilu pachatelů domácího násilí ve výkonu trestu odnětí svobody. Snahy všech odborných pracovníků vedou zejména k tomu, aby klienti sami přišli na své chyby a snažili se je „opravit“ do přijatelných a správných vzorců chování. V rámci specializovaných oddělení má toto prostředí do určité míry „skleníkový“ charakter. Když se pak odsouzený vrací do normálního sociálního prostředí, je vystaven spoustě normálních životních problémů, které nemusí zvládat. Proto jen malé procento klientů dokáže uplatit získané dovednosti a praktikovat návyky, které jsou jim předkládány.

Náš průzkum potvrdil, že se tento program ne zcela daří naplňovat v těch záměrech, které byly kodifikovány ve stanovách tohoto oddělení. V koncepci Vězeňské služby České republiky na léta 2005 až 2015 byly přijaty určité programy, zejména zaměřené na pachatele násilné trestné činnosti. První vlašťovkou byl program s názvem GREPP, který byl zaměřen na jedince, kteří pohlavně zneužívali děti. Pilotní projekt byl realizován nejdříve u odsouzených v dozoru, později pak u odsouzených v ostraze. Následně pak byla realizována jejich léčba na Specializovaném oddělení, které je ve Věznici Kuřim. Domníváme se, že by měla Vězeňská služba nejprve zavést takovéto krátkodobé „seznamovací“ programy i v této oblasti, aby tak tito jedinci, kteří se dopouštějí domácího násilí, byli lépe „připraveni“ a mohli tak vstoupit do specializovaných léčebných programů. Za hlavní problém úspěšné resocializace klientů v běžném životě po ukončení terapeutického působení je skutečnost, že není propojen systém, který byl zaveden ve vězeňské službě s následnými programy, a to nejen ve vztahu k pachatelům popisovaného násilí, ale také, a to především, ve vztahu k jejich obětem. Oběti by měly být lépe informovány o možných následcích takového chování a měly by být mimo jiné právně vzdělány. Tento stav je v praxi řešen spíše nahodile a individuálně podle toho, jak „silné“ osobnosti jsou oběti popisovaného násilí. Z analýzy všech získaných informací proto vplynuly tyto poznatky a doporučení do praxe:

- zavedení přípravných programů pro pachatele domácího násilí,
- provázání systému zavedeného ve Vězeňské službě s následným systémem v civilním životě pro obě strany, tj. jednak a především ve vztahu k obětem, tak také k pachatelům tohoto typu násilí,

- zosťrení represivních nástrojů v případě, že tito jedinci budou recidivovat ve stejném typu trestné činnosti a to jak ve smyslu délky trestu, tak také při jejich zařazování do jednotlivých typů věznic.

12 Seznam literatury

- [1] *Bílý Kruh Bezpečí* [online]. [cit. 2009-12-17] Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/index.php>>
- [2] *Bílý Kruh Bezpečí* [online]. [cit. 2009-12-17] Dostupné z WWW: <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=408>
- [3] BUSKOTTE, A., *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. Computer Press 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.
- [4] CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí*. Praha: Albatros nakladatelství a.s., 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.
- [5] ČERMÁK, I., *Lidská agrese a její souvislosti*. Nakl. Fakta: Žďár nad Sázavou, 1999. ISBN 80-902614-1-8.
- [6] ČÍRTKOVÁ, L., *Moderní psychologie pro právníky*. 1.vyd. Grada Publishing: 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.
- [7] *Domácí násilí* [online]. [cit. 2009-12-15] Dostupné z WWW: <<http://domacinasili.cz/cz/redakce/nasilne-osoby/zatim-vime-vic-o-ohrozenych-osobach/r108>>
- [8] GILLERNOVÁ, I., BOUKALOVÁ, H., a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Nakl. Karolinum. UK Praha:2006. ISBN 80-246-1293-3.
- [9] HARTL, P. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Budka, 1994. ISBN 80-901549-0-5.
- [10] MATOUŠEK, O., *Slovník sociální práce*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
- [11] *Občanská společnost-informační server* [online]. [cit. 2009-10-02] Dostupné z WWW: <<http://www.obcan.ecn.cz/index.shtml?w=r&x=133433>>

- [12] PETRUSEK M. a kol. *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3.
- [13] ROSA [online]. [cit. 2009-12-28] Dostupné z WWW: <<http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>>
- [14] *Specializované oddělení VV Liberec* [online]. [cit. 2010-02-20] Dostupné z WWW: <<http://vsqr.cz/vazebni-veznice-liberec-79/specializovane-oddeleni-1231/specializovane-oddeleni-vv-liberec>>
- [15] ŠVINGALOVÁ, D., *Kapitoly z psychologie. II.díl Psychologie osobnosti*. 2.vyd. TUL 2006. ISBN 80-7372-043-4.
- [16] VÁGNEROVÁ, M., *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3.vyd. Praha: Portál,2004.ISBN 80-7178-802-3.
- [17] *Vazební věznice Liberec* [online]. [cit. 2010-03-01] Dostupné z WWW: <<http://www.vsqr.cz/vazebni-veznice-liberec-79/historie-veznice-659/vazebni-veznice-liberec-5707>>
- [18] VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. a kol., *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. ISBN 80-239-2106-1.
- [19] WEISS, P., *Sexuální deviace*. Portál, s. r.o. Praha:2002 ISBN 80-7178-634-9
- [20] Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- [21] Závazný pokyn policejního prezidenta č.200/2008, o provádění vykázaní.

13 Seznam příloh

Příloha č. 1: Nestandardizovaný dotazník pro respondenty ve výkonu trestu odnětí svobody
(viz text - s. 50, 52).

13.1 Přílohy

DOTAZNÍK

Vážený respondente,

máte před sebou dotazník, díky kterému bych s Vaší pomocí ráda zjistila, jaké postoje a názory zaujímáte ke společenskému problému „Pachatelé domácího násilí“ v České republice.

Prosím Vás o spolupráci při vyplňování dotazníku. Každou otázku si pozorně přečtete a zakroužkujete pro Vás nejvýstižnější odpověď. V některých otázkách je možnost více odpovědí, nebo i možnost připojit Váš názor.

Dotazník je zcela anonymní, dobrovolný. Výsledky pro mě budou velmi hodnotné a cenné pro tvorbu mé bakalářské práce na téma „Pachatel domácího násilí“.

Za vyplnění a zpětné odevzdání předem děkuji.

Iva Součková

1) Přečetl(a) jste si někdy nějakou publikaci o domácím násilí?

- ano
- ne
- nezajímá mě to

2) Byl(a) jste již někdy trestán(a) v minulosti?

- ano
- ne

3) Jestliže ano, za jaký trestný čin?

.....

...

4) Zkuste v krátkosti vylíčit, čeho jste se měl dopustit v současné době?

.....
...
.....
.....

5) Jednalo se o násilí, které bylo stále častější a mělo případnou narůstající intenzitu?

- ano
- ne
- neumím posoudit

6) Jednalo se o násilí trvající?

- kratší doba než 1 rok
- 1 – 3 roky
- 3 – 5 let
- déle než 5 let

7) K jaké formě násilí docházelo?

- psychické
- fyzické
- sexuální
- ekonomické
- jiné

8) Jaké bylo materiální zajištění domácnosti, ve které se násilí odehrálo?

- nízké příjmy
- průměrné příjmy
- nadprůměrné příjmy
- neumím posoudit

9) Cítíte odpovědnost za své jednání?

- ano
- ne
- nevím, nejsem si jist

10) Chcete na sobě pracovat a své jednání změnit?

- ano
- ne
- nevím, nejsem si jist

11) Setkal jste se v poslední době s nějakou kampaní , zaměřenou na zastavení domácího násilí?

- ano
- ne
- nezajímá mě to

12) Souhlasil by jste dobrovolně s nabídnutou pomocí formou terapeutických programů (jedná se o zastavení domácího násilí, zvládání vzteku a stresových situací, změnu postojů a přemýšlení, přijímání zodpovědnosti za násilné chování)?

- ano
- ne
- nezajímá mě to

13) Vyberte Váš věk?

- 15 – 25
- 26 – 39
- 40 – 55
- nad 55 let

14) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- nedokončené základní
- základní
- vyučen(a)
- středoškolské
- vysokoškolské

15) Uved'te prosím Váš rodinný stav

- svobodný(á)
- ženatý(vdaná)
- rozvedený(á)
- vdovec(vdova)

16) Uved'te prosím Vaše pohlaví

- muž
- žena

Velmi Vám děkuji za čas strávený nad vyplňováním dotazníku.